

ola Larsmo

ZRÁDCI

špionážní román

paseka

nakladatelství paseka

ola larsmo

ZRÁDCI

špionážní román

Nakladatelství Paseka
Praha – Litomyšl

PŘELOŽILA HELENA MATOCHOVÁ

Kniha vychází s laskavou podporou Kulturrådet / Swedish Arts Council.

FÖRRÄDARE

© 2012 Ola Larsmo

First published by Albert Bonniers Förlag, Sweden

Published by arrangement with Nordin Agency, Sweden

Translation © Helena Matochová, 2014

ISBN 978-80-7432-524-3 (PDF)

Ritě

Fact is a poor story-teller.

W. Somerset Maugham: *Ashenden, or The Secret Agent*

V noci před popravou se mu zdálo o psovi. Nebylo na něm nic zvláštního, sledoval ho na samém okraji jeho zorného pole, zatímco on sám pomalu kráčel stmívající se zimní krajinou. Závěje a smrkový les. Je ticho. Ani pes nevydává žádné zvuky. Občas přijde trochu blíž, ale většinou se drží opodál. On sám jde, aniž by někam došel. Takový je jeho nejsilnější pocit z toho snu – že nikam nepostupuje. A že je naprosté ticho.

Ve snu se unavil a šel čím dál pomaleji. Vůbec se nehýbal z místa, nevěděl, jestli je to tím hlubokým sněhem, a ani to nebylo důležité. Zůstal nehybně stát v mírném předklonu, jako by zamrzl na místě. A pes se k němu v kruzích přibližoval. Náhle byl u něj. Přistrčil hlavu k jeho ruce. Jeho vlhký a studený čenich se mu otřel o hřbet dlaně.

Probudil se. Když se rozhlédl, uviděl, že vedle lavice, na které leží, někdo postavil pár vysokých holínek. Byly pokryté tajícím sněhem a ten mu kapal na ruku spuštěnou k podlaze. Rychle ji zvedl a otřel dosucha o kalhoty. Ležel na lavici připevněné ke zdi, přes sebe měl přehozený kabát, a když se otočil, naráz si vybavil, kde je: na stanici, kam se stáhli po včerejších katastrofálních událostech. Naživu.

Ihned se zvedl do polosedu a roztrásl se, i když v kamnech v rohu hořel oheň. Byl v místnosti sám, všichni ostatní šli ven a nechali ho tu ležet. Okenní skla byla pokrytá námrazou. Za nimi se ozývaly vzrušené tlumené hlasy, které hovořily finsky. Nerozlišoval jednotlivá slova a stejně by jim moc nerozuměl. Ale tón už nezněl vystrašeně, spíš vzrušeně. Něco se stalo. Během

noci, kdy spal, se nějak změnila situace. Měl by jít ven a zjistit, o co jde. Nesl za to zodpovědnost, i když to podle všeho nikoho dalšího nezajímalo.

Opřel se o zeď a zamrkal. Včerejší události se mu začínaly útržkovitě vybavovat a spolu s nimi se navrátila i tupá bolest v oblasti žaludku.

Ležel na břiše ve sněhu snad již celé hodiny a poslouchal pokřikování mužů a syčení lokomotivy dole na kolejích. Potom už neslyšel nic, jen cítil, jak obrovský parní kotol otřásá promrzlou zemí. Nevěděl, jestli je ještě naživu a co se stalo se zbytkem čety. Tak skončila předchozí noc.

Začala tak, že jeli po lesní cestě, on seděl po směru jízdy v saních, tři muži vedle něj a tři naproti, na temně modrém sněhu se míhaly šedé stíny. Za nimi vrzalo na lesní stezce několik dalších saní. Oni jeli první, zbytek je následoval v sedmi saních, které pak mohli postrádat. Ty se časem měly otočit a dojet pro jednotky, které za nimi nyní ve značném odstupu šly pěšky. Nikdo dlouho nic neřikal. Když se přiblížili, zaslechli zdola z vesnice tlumené výbuchy a on si pomyslel, že rudí již nejspíš přesunuli své pozice směrem na jih. To pomyšlení ho uklidnilo.

Když zahruli za poslední ohyb, uslyšel z dálky blížící se vlak. Potom je náhle zcela nepřípravené překvapil výbuch granátu, příliš blízko, a všichni se skrčili na svých místech. Z hloubi temného lesa se ozvalo praskání lámajících se kmenů. A on náhle věděl, co se to děje před jeho zraky, a polila ho studená hrůza. To proti nim střílejí jejich vlastní lidé tam ve vesnici, míří na něco, co se nachází mezi nimi. Zařval na muže v saních, aby seskočili a kryli se, ti okamžitě uposlechli, on sám pak uběhl tři kroky po cestě, aby si udělal představu o situaci. Poté na něj padlo světlo reflektoru od železniční trati.

Vrhl se dopředu a skutálel se do příkopu, který byl plný křupavého sněhu s krustou. Ta se pod ním neslyšně podlomila a on pochopil, že po výbuchu granátu v lese má zalehlé uši. Vnímá však tlumené zvuky výstřelů, které nejspíš mířily na něj.

Zůstal nehybně ležet. Pak ucítil otřesy půdy. Nabývaly na síle. Rytmičké klapání o pražce a hlasité syčení brzdícího vlaku spíše cítil, než slyšel. Vzhlédl.

Dole na trati, necelých dvacet metrů od něj, se náhle mezi ním a nejbližšími nenatřenými dřevěnými domky z vesnice vztyčila zeď z šedé oceli. Ihned věděl, co vidí: obrněný vlak rudé gardy.

Zprvu mu připomínal spíš loď s bachratou přídi, z níž vyčnívala dvojitá děla: celkem čtyři hlavně, na každé straně dvě, a mezi nimi otevřené střílny. Z jedné z nich vykukovala hlaveň pušky a mířila naslepo jeho směrem. Opět se co nejvíc zanořil do sněhu, nebyl si úplně jistý, jestli je ho z příkopu vidět. Žádná palba ale nenásledovala.

Místo toho se ozvaly výstřely na druhou stranu. Z vlaku vystřelili světlici a on viděl muže z vesnice jako mravenečky s dlouhátanskými stíny, jak se snaží utéct do bezpečí. A kulomety obrněného vlaku spustily palbu. Dělo na přídi třeslo tak mocně, že mu to až bralo dech z plíc: jako hlasitý povzdech obra. Rána, která se následně ozvala z vesnice, byla hlasitější než samotná palba. Pak se opět rozhostilo ticho až na několik sporadických výstřelů, které s několikaminutovými odstupy létaly ze vzdáleného konce vagonu na největší střechu ve vesnici: po onom jediném výstřelu děla zněly jako tlumené prásknutí biče. V dálce něco hořelo. Zimní vzduch opět prořízlo několik výkřiků. Vlak popojel o pár metrů a s posledním zasupěním se zastavil.

Pak se nic nedělo. Čekal další výstřely děla na přídi, ale ty nepřicházely. Pomyslel si: *došly jim granáty*. To pomyšlení ho naplnilo iracionálním pocitem vítězství.

Asi hodinu byl klid. Vyslali k nebi další mihotavou světlici. Ale muži ve vesnici byli zticha a mezi domy se nemíhaly žádné stíny. Světlo opět pohaslo a na krajinu se sneslo ticho, které přerušovalo jen monotónní cvakání dělové věže, která se otáčela tam a zpátky, aniž by vypálila další střely.

Možná usnul, nebo kvůli podchlazení upadl do dřímoty. Z dálky slyšel, jak se velký parní stroj probudil k životu a vysílá do zmrzlé země pravidelné otřesy. Vlak stál na kolejkách temný a nehybný,

jako by tam měl zůstat navěky. Pak se dal do pohybu, nejprve pomalu a s podivuhodnou lehkostí, poté stále rychleji přes klapající pražce, dál a dál, až se z něj stal jen jeden stín z mnoha. Reflektory se nerozsvítily a on si matně pomyslel, jestli se snad někomu z vesnice povedlo je rozstřílet. Pak vlak zmizel za okrajem lesa a všude se rozhostilo ticho.

Zůstal ležet na místě a nemohl se pohnout. Několikrát se pokusil zahýbat prsty v rukavicích, ale nedokázal to. Už na tom nezáleželo. Pak znovu usnul a probudilo ho, že ho někdo štouchl do zad, jednou, pak ještě několikrát, a řekl: „Pane poručíku, jsou pryč. Muži se ptají, co máme dělat.“

Vzhlédl k tomu neznámému stínu v noční tmě a nevěděl, co má říct. Odpověď jim zůstal dlužen. Němě se nechal odvést k čekajícím saním a zabalit do ovčí kožešiny. Koně zamířili z kopce dolů.

Tak se dostal ke svému komandu ve vesnici.

Ráno bylo zamračené. Vyšel na dřevěnou terasu před stanicí, kde muži postávali v hloučcích a povídali si, z úst jim stoupala pára. Kdosi se podíval jeho směrem, ale nikdo jeho přítomnosti nevěnoval pozornost. Pokračovali v hovoru. Nevšímal si jich, přistoupil k zábradlí a rozhlédl se po údolí pokrytém šedým špinavým sněhem. Za horský hřeben vedla řada telefonních sloupů, mnoho z nich stálo nakřivo a prověšené dráty byly zapadané čerstvým sněhem. To bylo vše. Nikde se nic nehýbalo, ani člověk, ani zvíře. Všude jen šedé nenatřené domy, jak v dáli, tak až příliš blízko u něj. Kdykoli z nich mohla přisvištět kulka. Dýchal klidně. Pak se s klidným výrazem v obličeji otočil k mužům. Jeho holínky duněly o dřevěnou verandu. Muži se na něj dívali a vzdorovitě mlčeli.

„Podejte hlášení,“ řekl a narovnal se, jak jen to šlo. Vítr zachytil lem jeho kabátu a povlával mu s ním kolem nohou, takže se oklepal zimou. Hlavou mu prolétla vzpomínka na psa ze snu, ale ihned se zase vytratila.

„Ustupují, poručíku Landströme,“ promluvil Söderlund, Švéd původem z Turku, v ruce ještě svíral zapálenou cigaretu. „Opravdu se stahují. Myslíme si, že se na kraji města přeskupí.“

Pak už neřekl nic, ale on si s uspokojením povšiml, že se Söderlund neodvažuje v jeho přítomnosti přiložit cigaretu k ústům. Protahoval ten okamžik.

„A jaké další informace máte, Söderlunde?“ Söderlund se potočil a zavolal něco finsky. Předstoupil před ně menší chlapík v nedbale upravené uniformě – pod ní měl obyčejné modré montérky – strhl si čepici z hlavy, stručně něco řekl Söderlundovi a neodvážil se jemu, veliteli, pohlédnout do očí.

Ale muži ze zadních řad se na něj dívali klidně, chladně a soustředěně.

Söderlund vše přetlumočil. Prý je ještě včera večer kolem osmé ostřelovali ze seníku na druhé straně údolí, v noci tam viděli kouř z ohňů. Ale dnes ráno byl klid a tady Kivinen a jeho muži se odvážili to tam prozkoumat. Nezbyl tam vůbec nikdo, ani lidi, ani koně, až na mrtvé, kteří leželi ve stodole. Bylo jich asi tak deset, samí rudí.

Söderlund trochu zaváhal a pak pokračoval.

„Na zpáteční cestě narazili na tři chlapy, kteří se očividně vzdálili od ostatních. Tvrdili, že jsou místní, ale hned na nich bylo poznat, že patří k rudým. V příkopu měli pohozené zbraně a jeden z nich měl v kapse náboje.“

„Vyslechli jste je řádně?“

„Jo. Nebyli zrovna sdílní, ale jeden z nich po menším přesvědčování vypověděl, že dostali rozkaz, aby se kousek dál podél trati přeskupili. A že měli zrovna namířeno právě tam.“

„Kde jsou teď?“

„Držíme je v salaši na druhé straně cesty.“ Pak Söderlund jako by mimochodem dodal: „Mysleli jsme, že si s nimi budete chtít promluvit sám, pane poručíku.“

„Ukažte mi, kde jsou,“ řekl. Söderlund odhodil oharek do sněhu a společně zamířili ze svahu. Celá skupina je následovala za naprostého mlčení. Jen sních jim křupal pod holínkami. Švédové měli kožené, Kivinen a jeho muži měli dřevěné podrážky.

Sotva je v té tmě rozeznával, dokud jeden z nich nepotáhl z cigarety. To se pak zhmotnili kolem jediného světelného bodu, tři

stíny opřené o zeď. A on si v duchu kladl otázku, kdo dal zajatcům tabák. Muž s cigaretou byl navzdory zimě bez čepice a měl světlé vlasy. Už dlouho tu nebyla žádná zvířata, takže se v zatuchlém prostoru vznášel jen slabý pach ovcí a tlejícího dřeva. Ve dveřích stáli dva muži s puškami pod paží. Zdánlivě znučení, avšak zcela nehybní. Ani jednoho z nich Landström nepoznával. Překročil práh, otočil se a požádal Söderlunda, aby ho následoval coby tlumočník. Zajatci dál stáli u zdi. Podupávali a dlaně si tiskli do podpaží, aby se zahřáli. Jeden z nich několikrát suše zakašlal.

„Zeptejte se jich, jak se jmenují.“ Söderlund ho poslechl a pak zadrhol finská jména, která Landström jen stěží zachytil.

„Chalupníci z Hämeenkyrö,“ dodal. „Alespoň to tvrdí.“

Minimálně patnáct minut se z nich snažili dostat víc, ale muži odpovídali jednoslabičně. Ne, nevědí, kolik jich zůstalo v lesích ani na kterých cestách do města jsou zátaras. Zbraně fasovali, když v Tampere vystoupili z vlaku. Každý pušku a padesát nábojů. Od věčřejšího rána nedostali nic k jídlu. Dostali rozkaz jít po silnici, dokud nenarazí na rotu, ke které se mají připojit. Ale nikoho tady v okolí nenašli. Ne, na žádné Rusy za ten čas nenarazili. Ale jsou tu teprve týden.

Celou dobu, co mluvili, zněl Landströmovi v uších jeho vlastní mělký dech, měl dojem, že to všichni v místnosti musí slyšet. Dusil se. Musí to skončit. Řekl Söderlundovi: „Už to stačí. Tihle nic nevědí.“ Söderlund se otočil k odchodu. Landström mu položil ruku na hrud a zadržel ho. Söderlund k němu tázavě vzhlédl. Nejdřív oni, řekl Landström a ukázal na tři muže ve stínu. Söderlund zvedl ruku a ukázal na dveře. Ti tři se nepohnuli z místa. Poté vstoupil do salaše jeden ze strážců a namířil na ně pušku. Pomalu vykročili ke dveřím, otáleli, šli zvolna jako ve snu. Ten světlomasý se musel ve dveřích hodně sehnout.

Tři zajatci stáli zády k sobě na cestě zalité ranním světlem a Landström si všiml, že dva z nich jsou ještě kluci, zhruba dvacetiletí. Dlouhán se mu lhostejně zadíval do očí a pak se zahleděl někam za jeho hlavu. Ti dva menší těkali pohledem a dívali se na své holínky.

Kolem nich postával hlouček mužů, směsice Švédů a Finů, hodně se jich usmívalo. Bylo ticho. Válka byla jinde, mířila pryč. Brzy se za ní vydají. A Landström si pomyslel, že byla možná hloupost vytáhnout je ze salaše. Ale zdálo se, že muži to očekávali.

„Ať se postaví tamhle,“ řekl a ukázal na malé listnaté křoví, za kterým se cesta začínala svažovat. Otočil se, aniž přesně věděl proč, vytáhl pistoli z pouzdra na opasku, vyndal zásobník, zkontroloval, že je plný, zastrčil ho zpátky a zbraň odjistil. Byla ještě černá a úplně nová, dosud ji používal jen na střelnici v kasárnách. Ale domníval se, že se s ní už sžil. Otočil se a ti tři stáli bok po boku na kraji cesty. Vysoký blondák ho sledoval pohledem, díval se mu přímo do obličeje, pátravě, zamyšleně, jako by si chtěl jeho rysy vrýt do paměti. Landströmovi muži byli zticha a shromáždili se na druhé straně cesty, někteří z nich si vylezli na závěj. Oba strážci, kteří dosud stáli vedle zajatců, nyní ustoupili o několik kroků dozadu, couvali s napřaženými zbraněmi, až stanuli za ním. Landström udělal tři kroky dopředu. Mezi ním a zajatci ještě zbývalo místo na tři další kroky. Blondák řekl finsky něco, čemu nerozuměl, Söderlund mu později řekl, že mu to znělo jako „tak už dělej“.

Zvedl ruku. Netřásla se tak, že by to bylo vidět. Stiskl spoušť a první střela zasáhla vysokého blondáka téměř přímo tam, kam zamýšlel, do čela přesně mezi oči, jen trochu níž. Nosní kost se mu roztříštila a odletěla stranou, tolik ještě Landström viděl, než muž padl po zádech na sníh, a v místech, kde ležel, se za ním ihned objevila tmavá černá stopa. Výstřel byl ohlušující a nesl se údolím: ale i přes tu hluchotu, která ho od včerejšího večera ještě úplně neopustila, Landström uslyšel, jak chlapec napravo od padlého táhle, neartikulovaně zanaříkal. Hoch stál se zvednutou rukou, aby se chránil před krví, která se rozstříkla kolem. Ale rukáv mu přesto ztmavl. Landström udělal krok vpřed a tentokrát zamířil lépe. Mladík padl a ztichl. Třetí, ten nejmenší, stál tiše s odvrácenou hlavou a zavřenýma očima. Cukaly mu řasy. Landström to chtěl mít z krku, a tak udělal krok vpřed a zamířil pod chlapcovo ucho. Vrehní část chlapcovy lebky jako by se o kousek nadzvedla, z rány se vyřinula krev a zalila mu vlasy.

Landström se nad nimi chvíli skláněl, ačkoli už věděl, že jsou zcela jasně mrtví, ještě se nechtěl otočit k mužstvu. Zkontroloval svůj dech. Byl klidný. Ti tři mu úplně tiše leželi u nohou. V rukou a nohou jim ani nezacukalo.

Když se otočil, jeho muži už se vraceli zpátky do kopce ke stanici a jeho rozčílilo, že ani nepočkali na rozkaz.

Nařídil tedy jen Söderlundovi, který se za celou dobu nehnul z místa: „Řekněte, ať je odnesou zpátky do salaše.“ Kývl na strážce. Pak se vydal vzhůru do svahu za ostatními, polykal a polykal a trochu zpomalil, když strkal pistoli do pouzdra, pak zase přidal do kroku, ale ať šel seberychleji, stejně se mu nedařilo dohnat hlouček mužů daleko vepředu.

Blížila se jedenáctá hodina a on byl stejně unavený a mrzutý jako všichni ostatní v tenisové hale. Zároveň však také podivně rozrušený. Blížilo se rozhodnutí. Zřetelně viděl mezery v argumentaci protivníků. Jejich taktika mu byla úplně jasná, jako by ji viděl před sebou na mapě, ale na druhé straně byl jaksi omámený únavou.

Kamarád vedle něj se k němu naklonil, šťouchl ho do boku a řekl: „Charlie, viděl jsi...“

Ale on ho nenechal větu dokončit, umlčel ho odmítavým gestem, nechtěl ztratit nit ve výkladu, který probíhal tam dole.

Pak se kolem sebe rozhlédl. Zarudlé obličej, mrtvé pohledy. Spousta židlí dole na podlaze tenisové haly i míst na tribunách byla prázdná. Předseda u skládacího stolu uprostřed sálu seděl vzpřímeně, na sobě měl dvouřadý oblek, ale svým držením těla, možná jen tím, jak mu kladívko viselo v ruce, zřetelně vytruboval do světa, že už vycítil svou porážku.

Debata o židovských uprchlících z řad akademiků trvala již tři a půl hodiny a nesla se v tak nesmiřitelném tónu, jaký ještě nezažili. V první řadě dokonce panovala téměř výhružná nálada: viděl, jak několik kluků z Östgötského studentského spolku¹ hrozilo svým názorovým protivníkům pěstí, když mířili k řečnickému pultu. Sem tam někdo dění komentoval nadávkami, čím dál hlasitěji, čím dál bezostyšněji.

Charlie se opět rozhlédl po hale. Většina z nich přece musí chápat, jak je celá argumentace účelová – až dojde na hlasování, ukáže se, že pokus fašistů o ovládnutí diskuse nepadl na

úrodnou půdu. Jistý si ale nebyl. Unavené obličej, které viděl všude kolem, v něm vyvolaly náhlou nevolnost: jako by sledoval, jak se něco odplavuje ve víru černé vody. Zavrtěl se. Někdo z jeho společníků se s ním opět pokoušel mluvit, ale on ho neposlouchal, přehrával si v hlavě svou řeč, měnil ji a uspořádával, aby zapůsobila co nejsilněji.

U schodiště, které vedlo dolů k východu, panoval neklid. Čím dál více lidí se zvedalo a odcházelo a Charlie pocítil tichý, ochromující hněv. Nedá se nic dělat. Oni odcházejí. Ti, kteří by měli zůstat, si jdou svou cestou a opouštějí nás. Sroloval poznámky, které svíral v ruce. Řečník právě vyvolal výbuch smíchu, ale on ho zrovna neposlouchal. Ten hloupý povrchní smích ho rozčilil ještě víc.

Byl na řadě. Vstal a rychle sešel po strmých schodech. Někdo mu polohlasem dodal odvahu. Viděl před sebou velkou halu jako tunel. Předseda unaveně vzhlédl a přátelsky mu pokynul, když Charlie procházel kolem jeho stolu. Charlie na něj také kývl a zaujal místo za řečnickým pultem.

„Kandidáte Westerholme, máte dvě minuty!“

„Úplně mě děsí ten nehumánní duch, kterému tu dnes večer naslouchám a který zde tak viditelně rozpíná křídla. Je na pováženou, jak se tato *všeobecná nákaza* šíří do veřejného smýšlení...“

V tu chvíli se z plavovlasé gardy v první lavici ozvalo hlasité zavrčení, on však pokračoval:

„Je velmi tíživé poslouchat o *divoké židovské invazi*, když noviny odhadují počet uprchlíků na devatenáct tisíc a židovských lékařů na dvě stě, a takovou žurnalistiku nelze tak snadno zdiskreditovat. Hovoříme zde o malé skupině zranitelných lidí...“

Krátce se odmlčel, rušilo ho nerytmické podupávání bot o dřevěnou podlahu, které se ozývalo z první řady, ale neztratil nit:

„Nacisté a jiní patologičtí rasoví fantasté, nevyjímaje licenciáta Sahlströma, který je zde dnes večer s námi“ – cítil, jak na něj proplešatělý drobný Sahlström vrhá z první lavice nenávistné pohledy – „si pouze přihřívají polívčičku a zneužívají za tím účelem legitimní kolektivní zájem studentů o politickou propagandu.“

Odkašlal si.

„V době, kdy hrozí, že rasová nenávisť a netolerance, plody fanatického nacionalismu, se rozšíří po světě, je úkolem Švédska deklarovat, že svoboda, humanita a tolerance jsou stále ještě *živými pojmy*...“

Procitl. Vůbec nevěděl, jak se mu povedlo vypravit ze sebe poslední slova. Tváře mu hořely. Dostalo se mu mdlého potlesku z horních řad. Ale z polotmy okolo stolu nejbližší řečnickému pultu na něj dorážely pouze široké vítězoslavné úsměvy, v nichž snadno rozeznával výsměch. Šel zpět na své místo se sklopenou hlavou, nechtěl nikomu z nich pohlédnout do obličeje.

„Dobře, Charlie,“ řekl kdosi a poklepal mu na rameno. Neotočil se, jen kývl. Ani Nilla se na něj nepodívala, ale pevně ho vzala za paži a dlouze ji stiskla. Vlastně by měl být rád. Ale v sále panovala odevzdaná nálada. Po svém výkonu cítil už jen únavu. A věděl, že si udělal další nepřátele.

Stalo se, čeho se obával. Odpůrci uprchlíků vyhráli téměř o dvě stě hlasů. Slyšel, jak na odchodu zpívají ty své písně, nechtěl je vidět ani se s nimi setkat, a proto setrval v sále. Mnoho lidí se zachovalo stejně, postávali mezi lavicemi na tribuně a donekonečna si urovnávali oblečení, jako by se šátky podle jarní módy nutně musely uvazovat na komplikované kravatové uzly. Panovala zde skleslá nálada a cítit byl jen prach a vydýchaný vzduch. Dole stál předseda se sekretářem a tiše spolu hovořili se sklopenými hlavami, mezitím někdo složil a odnesl stůl. Byl konec.

Charlie a Nilla sešli tiše po schodech zavěšení do sebe, vyšli na čerstvý vzduch jako jedni z posledních. Doufal, že prostranství před tenisovou halou bude prázdné a že se národovci² odebrali někam oslavit své jedinečné vítězství nad zoufalými lidmi na útěku. Bodl ho osten nenávisť, která hraničila až s nevolností. Nilla mířila jiným směrem a připojila se ke skupině kamarádek, které čekaly u nejbližšího kandelábru. Ale než odešla, postavila se na špičky a vtiskla mu letmý polibek na tvář. Nebo spíš jako by se rty jen otřela o jeho vousy. Bylo to od ní ale statečné, pomyslel si Charlie a uložil si ten okamžik do paměti, aby se

jím mohl těšit ještě dlouho poté. Krátký závan jejího teplého dechu na obličej, a byla pryč, její záda v béžovém kabátu se stala jedněmi z mnoha.

Nevěděl přesně, co si teď počít. Zůstal stát na místě a díval se, jak skupinka neméně zamklých a zdrcených dívek mizí směrem k ulici Trädgårdsgatan. Hemžení tolika lidí vyrušilo noční klid u labutího jezírka a na jeho vzdáleném konci zakvákala kachna. Pak se všude opět rozhostilo ticho. Zůstal tu téměř sám. Zamířil po ulici Munkgatan k řece.

Nevšiml si, kdy přesně se k němu připojil ten starší muž. Pohyboval se tiše, kráčel stejným tempem jako on, a teprve když se zastavil, aby si zapálil dýmku, všiml si Charlie, že má společnost. Slabý závan tabáku Hamilton a obličej napůl skrytý pod krepovou klobouku. Odvrátil se od toho muže a vykročil dál.

„Mohli byste na mě chvíli počkat, kandidáte?“

Hlas byl zdvořilý a přátelský, ačkoli v něm zazněl rozkazovačný podtón. Charlie si uvědomil, že se zastavil a čeká, až ho neznámý dojde, aniž by věděl proč. Možná proto, že jeho otec kouřil stejný tabák. Vždycky měl rád ten první oblak dýmu, když se dýmka zapálí, pak už na něj byla vůně moc silná. Opět vykročili ve stejném rytmu.

„Dobře jste to na té schůzi řekl, kandidáte Westerholme.“

Muž budil svou stíhlostí dojem, že je vyšší, než ve skutečnosti byl. V polotmě se nedalo určit, jak je starý, ale Charlie viděl, že je velmi dobře oblečen, že má dlouhý kabát, patrně anglického střihu, a dobře vyleštěné nízké polobotky, navzdory sněhové břečce. „Děkuji,“ řekl. „Pane...?“

„Cedergren,“ odpověděl muž a téměř své příjmení spolkl, jako by v této souvislosti vůbec nebylo důležité.

„Pro které noviny píšete, pane Cedergrene?“ zeptal se Charlie, když se blížili k mostu Islandsbron. Doufal, že ten muž zahne, avšak oba vykročili přes zamrzlou vodu stále bok po boku.

„Kdepak,“ řekl muž, zasmál se a zastrčil ruce bez rukavic hluboko do kapes. V zubech přitom pevně svíral náustek dýmky, takže jeho hlas zněl nosově. „Nejsem novinář. Znáám se s univerzitním kancléřem Undénem³. Říkal, že bych si měl jít tu debatu

poslechnout. Ale ono se toho o té schůzi ještě bude hodně psát v novinách. Bohužel.“

„To ano,“ odpověděl Charlie. Pak se odmlčel. Už na to nechtěl myslet. Zůstal tiše stát a doufal, že muž zamíří k nádraží, aby stihl poslední vlak do Stockholmu. Ale Cedergren také tiše stál, potahoval z dýmky, koutkem úst vypouštěl pomalé obláčky dýmu a díval se na řeku. Charlie mezitím sledoval jeho pohled. Kousek od staré celnice tiše leželo na ledu pár kachen, podobaly se zamrzlým bójkám, v noci byly sotva vidět. Jinak tu nebylo k vidění vůbec nic.

„Už jste uvažoval o své budoucnosti, kandidáte?“ zeptal se Cedergren a opřel se lokty o zábradlí mostu.

Ano, proč jako? Měl tu otázku na jazyku a v duchu si pomyslel, jestli ten chlap není teplouš. Poodešel o pár kroků a nejprve neodpovídal. Ale mužův tón byl přátelský, tak nakonec řekl:

„Možností je několik. Ale situace nevypadá zrovna růžově.“ Když se mu nedostalo odpovědi, pokračoval, aby vyplnil to náhlé ticho: „Obávám se, že brzy budeme mít všichni jiné starosti než výběr povolání.“

Další otázka Charlieho překvapila: „Jak dlouho už jste členem sdružení Laboremus⁴, kandidáte?“

„Dva roky. Ale chodil jsem na všechny schůze už dávno předtím, než jsem tam vstoupil.“

Cedergren opět vykročil, pomalu a téměř váhavě, a zamířil k ulici Östra Ågatan. A Charlie si uvědomil, že nyní následuje on jeho, hlavně ze zvědavosti, ale přitom je ve střehu. Pomyslel si, odkud ten člověk asi ví, že je členem Laboremus.

„Já jsem u nich byl skoro od začátku,“ řekl Cedergren, když vešli pod zimní obnažené kaštiny na nábrežní promenádě. „Když jsem přišel do Uppsalý, existovalo to sdružení teprve devět let.“

Charlie v duchu počítal, kolik je tedy Cedergrenovi let. Ať prováděl s letopočty cokoli, zdálo se mu, že na to ten chlap vypadá trochu moc mladě. Ale nahlas nic neřekl.

Když došli k hotelu Hörnan, zastavil se Cedergren a otočil se na něj. Ohnul se a vyklepal dýmku o podpatek.

„Tady dnes večer bydlím,“ řekl.

„Takže jste sem nepřišel jen kvůli schůzi, pane Cedergrene,“ řekl Charlie zejména proto, že měl pocit, že by měl nějak vyplnit ticho. Měl silný dojem, že ho někdo sleduje. Světlo z červeného neonového štítu hotelu mu dopadalo do obličeje, kdežto Cedergren zůstával ve stínu.

„Ne, měl jsem ve městě i jiné záležitosti. Tak tedy dobrou noc, kandidáte.“

Cedergren k němu natáhl ruku a Charlie ji stiskl. Cedergrenovy prsty byly štíhlé a studené, přesně podle očekávání. Popřáli si dobrou noc a Charlie se otočil k odchodu, měl nejasný pocit, že ho právě zvažili na vahách a shledali ho příliš lehkým. Pak za sebou uslyšel Cedergrenův hlas: „Kandidáte Westerholme.“

Otočil se a řekl: „Ano?“ Cítil, jak ho pod víčky pálí spánek.

„Přemýšlel jsem o tom, co jste před chvílí řekl. Že všichni budeme mít brzy jiné starosti.“

„Pokud už je nemáme,“ odpověděl Charlie. „Vzhledem k tomu, jak to dnes dopadlo. Když pár lidí na útěku dovede rozpoutat takové vášně.“

„Chtěl byste si o tom pohovořit příští týden u dobrého jídla? Řekněme v hotelu Gillet, ve středu v jednu?“

Hlas zněl přívětivě, ale stejně rozkazovačně jako před chvílí na mostě. Charlie němě přikývl. Cedergren se beze slova otočil na podpatku a zmizel na schodech do hotelu. Dveře za ním s povzdechem zapadly a náhle se okolo rozhostilo naprosté ticho.

Když šel Charlie domů, zvon katedrály jedinkrát odbil. Za dobu studií už si spojil tento dutý, trochu tlumený noční zvuk se špatným svědomím kvůli nočnímu flámování a riziku, že by skutečně mohl zklamat všechna vysoká očekávání, jaká na něj v jeho představách kladl jeho otec, tou dobou již několik let mrtvý.

Když na minutu přesně dorazil na místo, seděl Cedergren již u stolu, před sebou na bílém ubruse šálek s chladnoucí kávou. Choval se velmi formálně. Ze setkání se vyklubal spíše pracovní pohovor vedený formou přátelské konverzace. Cedergren už oběma objednal klobásky se štouchanými brambory, většinu svého talíře ale nechal nedotčenou. Na denním světle vypadal o trochu starší. Měl fyzickou kondici jako tenista, ale kůži na obličeji mu protkávaly jemné svíslé vrásky, které se mu táhly z čela přes koutky úst až pod límec košile. Jakmile jim přinesli jídlo, opřel se a pronesl: „Mohl byste mi říct něco o svém studiu, kandidáte?“

Charlie neměl v úmyslu nechat si teplé jídlo vystydnout, a tak mluvil s plnou pusou. Dějiny, severské jazyky, právo (jeden semestr). Bakaláře dokončil na podzim. Má právě volný semestr a dodělává nějaké resty (ani slovem se nezmínil o Nille), mezitím se baví volitelnými jazykovými kurzy: ruštinou, angličtinou a němčinou. Toto poslední slovo probudilo Cedergrena k životu. „A jak vám jde němčina?“ zeptal se. Charlie chtěl staříka trochu pozlobit, a tak přešel hned do němčiny. To se ukázalo jako taktická chyba: ten mu totiž odpověděl perfektním berlínským dialektem. Charlie do Německa v životě nevkročil.

U kávy působil Cedergren nápadně nepřítomně a na první pohled znuděně. Díval se z okna a na otázky odpovídal jednoslabičně. Nakonec řekl: „Dám vám jeden návrh, kandidáte Westerholme.“

„A co to bylo?“ zeptala se Nilla, aniž vzhledla od pletení. Měla brýle posunuté až na špičku nosu, což v něm vždycky vyvolávalo záchvaty něhy a zároveň touhu se rozesmát.

Pomyslel si: jestli s ní o tom nebudu smět mluvit, je konec. Teď je to buď, anebo. Ke svému překvapení spustil, ještě než se rozhodl, kolik jí toho vlastně může říct.

„Šlo o nějaké vojenské záležitosti,“ odpověděl. Stál přitom u jejího okna a díval se na ulici. Její spolubydlící byla venku, takže měli výjimečně chvíli sami pro sebe. Místnost měla bílé zdi a nové, slonovinově bílé záclony. Nilla je sama šila. Její pletací jehlice za ním utichly.

„Myslela jsem, že vojnu už máš za sebou,“ řekla.

„To ano, důstojník se ze mě nestal,“ zasmál se Charlie.

„No ale co máš teď s armádou?“ vyptávala se Nilla. Jehlice o sebe znovu začaly narážet. Za oknem šikmo padaly malé a ostré sněhové vločky. Někáký muž přecházel přes Övre Slottsgatan a nad hlavou si držel noviny. Vítr mu je v rukou úplně potrhál.

Charlie se otočil a zadíval se na ni. Přestala plést. Působila drobně, a přitom tvrdě, jako dřevěné sošky v kostele. Dívala se na něj vzdorovitě.

„Bude válka,“ řekl. „To přece víš. Taková válka ohrozí všechno, co jsme v téhle zemi začali budovat. Co uděláme? Co udělají ti, se kterými počítáme? Všichni, kdo chtějí novoty. Přemýšlela jsi o tom? Armáda je přežitek. Na co je ve válce místo, kromě krále a jeho plukovníků? Kdo by za války chtěl novoty?“

„Není vůbec jisté, že bude válka,“ řekla dutým hlasem.

„Sama jsi to viděla na schůzi, viděla jsi, jak byli nadšení. Všichni, kdo čekají na Němce. Celý Švédský národní svaz, novošvédí⁵ i lidi jako Sahlström a ti jeho kumpáni od národovců. Někdo jim musí odporovat,“ řekl a tento výrok byl určen stejnou měrou pro ni jako pro něj samotného. V místnosti bylo naprosté ticho. Nilla neodpověděla, seděla tiše a dívala se přes jeho rameno do sílicí vánice. „I ve válce se někdo musí postavit na odpor.“

„To ti řekl?“ zeptala se.

Nevěděl, jak se má vyjádřit. Úplně to viděl před sebou. Novou výzvědnou organizaci, o které mluvil Cedergren, vystavěnou na

dvojích základech, na staré škole i na lidech, kteří chtějí novoty. Ale takhle se Cedergren nevyjádřil. Řekl jen, že by pro Charlieho měl do léta místo v novém Úřadu pro informace, který se bude brzy zakládat. A že potřebují lidi jako on, takové, kteří jsou loajální k jiným hodnotám než k těm starým. Možná že ze skoupých vyjádření stárnoucího muže vyčetl až příliš mnoho. Už si nebyl ničím jistý.

Nilla vstala a stoupla si vedle něj. Chtěl jí říct něco povzbuzivého.

„Třeba nakonec válka nebude,“ prohodil. „V takovém případě to bude obyčejná práce. A vždycky můžu skončit.“

A zatímco venku houstla vánice, Charlie měl pocit, jako by se hranice mezi vnitřkem a vnějškem stírala. Bílý pokoj, v němž stáli, se vznášel uprostřed vířícího světa bělosti, aniž by měl oporu, aniž by spadl, a bylo v něm místo pouze pro ně dva.

Právě tento okamžik u Nillina okna se mu vybavil o pět let později, když stál u vápencového lomu ve Smöjenu a díval se na temný mořský záliv. Ve světle jediné lucerny, která na nábreží svítila, vířily padající vločky. Jinak bylo počasí nad černou mořskou hladinou, na niž tu zíral už celé hodiny, nepříjemně nejednoznačné. Bylo téměř bezvětří, a když Charlie dlouho nehybně stál, zdálo se mu, že slyší, jak se kolem něj snášejí sněhové vločky. Na moři se nedělo nic. Samozřejmě mu byla zima, i když se snažil obléct pořádně. Když potřeboval jen dlouho nehybně stát, byly mu dobré boty vždycky k ničemu.

Dole na můstku stáli stejně nehybně tři Lotyšši v příliš čistých kombinézách a hrubých holínkách, měli vypadat jako rybáři. G. seděl v autě otočeném kapotou k vodě, které stálo kousek od strmé cementové zdi lomu. Charlie by byl raději, kdyby s ním na téhle výpravě byl ještě někdo další, aby byly počty vyrovnané. Tři na tři. Kdykoli spolu Liepiņš a ti dva další mluvili delší dobu lotyšsky, měl se vždycky na pozoru.

Trochu se prošel. Velké bílé vločky přilétaly odnikud, usazovaly se mu na kabátě a ihned začínaly tát. Nakonec došel k autu. K můstku a Lotyšům se mu nechtělo, dokud nenadejde čas.

G. stáhl okénko. Z auta se vyvalil závan chladnoucího tabákového kouře a pomády na vlasy: vonělo to jako u holiče. Charlie se zatvářil, jako by čekal, že G. něco řekne

„Je deset hodin deset minut,“ promluvil nakonec sám. G. se podíval na hodinky, jako by měl důvod zpochybňovat, co se právě dozvěděl. Opět vzhlédl bez komentáře.

Korunami borovic se prohnal slabý mořský vánek a rozčeřil vodní hladinu v kuželu světla pod jedinou lampou na mole. Přinesl sem odněkud z dálky slabé kašláni motoru. A byl zase pryč.

„Myslím, že jsem něco slyšel,“ řekl Charlie.

G. nastartoval motor. Charlie přešel dopředu a sundal clonítka z předních světel. G. dvakrát zablikal. Pauza. A ještě dvakrát. Vypnul motor. V nastalém tichu nyní zřetelně slyšeli, jak se k pevnině blíží diesellový motor.

G. otevřel dveře a vystoupil. Protáhl se. „Tak půjdeme?“ řekl a vydal se jako první po cestičce k molu. V zátoce se rozsvítila červená lucerna, mihotavé světlo, které se k nim pomalu blížilo zpoza mysu.

Rybářská loď byla stará a ve světle lampy byly jasně vidět podélné škvíry v seschlém boku. Uprostřed přístavu vypnula motor, tiše a téměř elegantně doplula k můstku a neslyšně drcla do nárazníků z pneumatik. Muž na přídi hodil lano Lotyšovi, který stál nejbliže. Na palubě byli jen dva, oba měli dlouhé černé pláštěnky, gumové holínky a tmavé pletené čepice stažené hluboko přes uši. Jeden z nich ihned seskočil na pevninu a polohlasně se začal bavit s Lotyši. Z profilu bylo proti světlu vidět, jak mezi jejich siluetami stoupají bílé obláčky dechu, a Charlie kromě uvítacích frází nerozuměl ani slovu. Druhý muž zůstal na svém místě, jen jako nejasný stín za okny kapitánského můstku. Nic neříkal a nevypadalo to, že by se mu chtělo vystupovat na pevninu. Čekal. G. řekl Charliemu: „Počkejte tady.“ Pak přistoupil k zábradlí a zvedl ruku na pozdrav.

Charlie se pootočil a pohledem provrtával Liepiňše a hlouček ostatních stínů, které spolu stále tlumeně hovořily s hlavami těsně u sebe. Přes rameno slyšel, jak G. mluví s mužem na lodi, který se podle všeho chystal vystoupit na pevninu. Mluvili německy.

G. ho žádal, ať se uklidní. Ať ještě chvíli počká. „Je mi zima,“ říkal muž. „*Alles tut mehr weh, wenn's kalt ist.*“

Pak se G. vrátil. „Vezmu ho s sebou do auta,“ řekl. „Klepe se zimou.“

Nebyla to otázka. Přesto Charlie přikývl, jako by se od něj očekávala odpověď, a připravil se k odchodu. Ale G. ho vzal za rukáv

kabátu a řekl stejně úsečným tónem: „Myslím, že bude lepší, když poplujete do Slite na té lodi.“ A rychle dodal, aby zabránil jakýmkoli námitkám: „Někdo tam bude muset umět pořádně švédsky.“

Dlouho se na sebe dívali. A Charlie opět pocítil tlak pod žebry, jak se v něm rozmáhal vztek. Němě přikývl a otočil se, aby mu G. nemohl nic vyčíst z obličeje. Za zády zaslechl, jak tamten muž nejistě sestupuje na pevninu. Minuli se beze slova. Charlie se zhurta otočil na Liepiňše, aby na něj zařval: „Co vám trvá tak dlouho?“ a zchladil si tak žáhu, ale vtom uviděl, že kolem Lotyšů právě prochází G. s tím cizincem.

Liepiňš vzhledl a ihned zase sklopil zrak, jako by zahlédl něco, co neměl vidět. Oba ostatní Lotyši se však postavili do pozoru a rychle zasalutovali. A muž, který si německy postěžoval, že je mu zima, jim odpověděl mávnutím ruky a zmizel ve stínu po boku G. Ten mu před chvílí položil ruku na záda, ale nebylo jasné, jestli ho tím chce popohnat, anebo dává najevo kamarádství. Charlie je sledoval, dokud se dali rozeznat, a pak stál na místě, než zadní světla auta zmizela mezi stromy v zatáčce k venkovské silnici.

Ocelový psací stůl byl přišroubovaný ke zdi. „Standardní vojenské vybavení,“ sdělil mu vrátný Jonsson, když ho uvedl do téhle komůrky v ohbí chodby, hned vedle záchodů. Nic tu ještě nebylo hotové. Vedle dveří stála kartotéka z šedě natřené oceli a u zdi ležely tři tmavě zelené psací stroje postavené na sebe tak, že se musely každou chvíli převrhnout. Charlie si pomyslel, jestlipak je tohle také standardní vojenské vybavení. Psací stůl tvořily vlastně dva stejné stoly přišroubované ke zdi vedle sebe, na jedné straně neměly nohy a byly velmi úzké, ale zato tak dlouhé, že malou místnost téměř celou překrojily. Napadlo ho, jak se kolem nich má člověk dostat na druhou stranu. V rohu bylo jediné okno, vysoké, úzké, z mraženého skla.

„Můžete se posadit tady ke dveřím, Westerholme,“ řekl Jonsson, „to je trochu lepší místo.“ Podle přízvuku pocházel z Dalarny.

Na druhé straně stála malá úzká židle a přes její opěradlo byl přehozený hnědo-bílý pletený svetr. Psací stůl byl ale dočista prázdný až na jedny modré desky, napohled nedotčené, na Charlieho straně stolu.

„G. je ve Värmlandu,“ řekl Jonsson, jako by to něco vysvětlovalo, a kývl směrem ke svetr. „Kdo ví, kdy se vrátí. Zatím se s ním můžete dělit o tuhle místnost. Uvidíme, jak se to vyvine. Ranní porada je v půl deváté. V kanceláři majora Simonssona. Úplně na konci chodby,“ dodal.

Pak bez jediného dalšího slova vyšel z místnosti a nechal za sebou dveře dokořán. Charlie tu zůstal stát, ještě pořád na sobě měl kabát a v ruce držel zbrusu nový klobouk. Odložil ho na stůl.

Pak si ze sebe vlhký kabát sundal a rozhlížel se po háčku nebo ramínku. Nenašel ani jedno, ani druhé. Přehodil kabát přes židli, posadil se a otevřel desky.

Jako první mu do oka padlo razítko.

TAJNÉ

Podle vyhlášky 1938 č. 757.

Vytáhl plnicí pero, také zbrusu nové, a podepsal se na vyčárkovaný řádek. Byl to už třetí podobný dokument, který podepisoval. Začalo to už u Cedergrena, k němuž se dostavil před týdnem.

Pořád to odkládali, takže nakonec z nedostatku dalších příležitostí musel přijmout jen napůl vážně míněnou nabídku krátkodobé pozice na učilišti v Söderhamnu. Když mu pak Cedergren zavolal domů k jeho matce, pověděl Charlie pravdu, a sice že přijal jinou nabídku, protože pan Cedergren se mu celé měsíce neozval.

Ve sluchátku se rozhostilo naprosté ticho, taková ta absence slov, která se dá vyložit jen jako vztek. Ticho se protahovalo, až Charlieho napadlo, že to snad Cedergren položil nebo se hovor přerušil, ale žádné klapnutí na lince neslyšel. Nakonec Cedergren pronesl naprosto klidným a jasným hlasem: „Je vám doufám jasné, že vám můžeme dát povolávací rozkaz. To ale obnáší znatelně horší podmínky.“

Charlie odpověděl stejně klidně, že je mu to jasné. Ale že pan Cedergren se neozval. Doufal, že působí právě tak vyrovnaně jako on.

„Uděláme to takhle,“ řekl Cedergren. „Ihned zavoláte řediteli té dívčí školy v Norrlandu, nejlépe ještě dnes večer. A ve čtvrtek v devět dopoledne se dostavíte ke mně. Do mé kanceláře. Je to jasné?“

Zvažoval slova na jazyce. *To není žádná dívčí škola.* Místo toho řekl: „A kde najdu vaši kancelář, pane Cedergrene?“

„Vy to nevíte?“ řekl Cedergren téměř pobaveně. „Na ministerstvu zahraničí, v Knížecím paláci.“ A dodal: „To je u náměstí Gustava Adolfa. Ve Stockholmu. Budete se hlásit u vrátného.“

Rozhostilo se ticho. V telefonním spojení, zajištěném mnoha mílemi zasněžených kabelů v temných zimních lesích, se ozýval jen praskot. Kdesi v dálce na finsko-sovětském pomezí, okolo Sally, zuřila podivně statická válka s velkými ztrátami na životech.

„Tak v devět,“ souhlasil nakonec.

„Ano, přesně tak,“ řekl Cedergren a zavěsil.

Charlie pověsil sluchátko, zůstal stát v tmavé předsíni a cítil, jak se na něj matka dívá otevřenými dveřmi z obývacího pokoje. V rádiu cinkalo tlumené, večerně unavené piáno. Cítil, jak k němu proudí její nervozita, a pokusil se o odlehčený tón, když jí říkal: „Tak asi nakonec nebudu muset do Söderhamnu.“

Bagry před Hlavním nádražím už skoro dokončily svou práci. Na ulici směrem ke kostelu svaté Kláry musel přejít přes úzký dřevěný můstek se zábradlím po obou stranách. Teď v zimním rozbřesku budoucí kryt zel prázdnotou jako propast, z poloviny zakrytá nedokonalou kulisou z prken. Na náměstí Gustava Adolfa došel pěšky. Během noci napadla vrstva nového sněhu. Všechno bylo zamrzlé, dokonce i pouliční zvuky: hlasy z protější strany k němu doléhaly tlumeně jako zpoza závěsu nehybného chladu. Výlohy obchodů – pokud už je nezakryli ochrannou vrstvou z prken – byly pokryté námrazou. Když přecházel ulici Drottningatan, nespatriil na ní vůbec nikoho až na odklízeče sněhu, kteří měli obličeje pečlivě zachumlané do vlněných šál.

Velká kamenná hala, kde měl počkat, byla stejně chladná jako svět za jejími zdmi. Malými skleněnými výplněmi ve dveřích se díval na záliv Strömmen: z jezu stoupala chladná pára, podobná zdi, a téměř úplně zakrývala výhled na fasádu královského zámku. Dvacet osm stupňů pod nulou, oznámil mu vrátný, aniž by se ho Charlie ptal. I on byl ve své budce pečlivě zabalený do kožichu a čepici z jehněčí srsti měl naraženou do čela. Potom rukou v rukavici zvedl sluchátko, někam zavolal a ohlásil: „Vaše návštěva je zde, kapitáne.“

Otevřel mu sám Cedergren a zeptal se ho, jestli si dá kávu. Nikdo jiný se tu nenacházel, kancelářský stůl v předpokoji byl prázdný a psací stroj pečlivě zakrytý poklopem. Místnost nebyla

velká, ale měla vysoký strop a jednu zeď zakrývala knihovna se svazky v polokožené vazbě. V kachlových kamnech plápolal oheň, který se večer jistě nenechával vyhasnout. Hořel za litinovými dvířky s reliéfem, který představoval cosi podivného, dva muže s ploutvemi mořských panen a trojzubci. Bylo tu příjemné teplo. Popřáli si dobré ráno. Stařec mu ale nepodal ruku, jen mu pokynul k nejbližšímu křeslu, které vypadalo povážlivě chatrně. Charlie se opatrně posadil a oběma rukama sáhl po šálku z tenkého porcelánu. Oba si dali do kávy cukr a zamíchali ji směšně stejnými pohyby. Všiml si toho, pochopil, že to Cedergrena dráždí, a tak raději jen složil ruce do klína.

„Vrátný vás oslovoval kapitáne,“ řekl nakonec, aby prolomil ticho. „Nevěděl jsem, že patříte k armádě.“

„Toho si nevímejte, kandidáte. Je to spíš formální titul.“ Cedergren otevřel desky, které měl před sebou, a podal mu je přes stůl. „Raději podepište tohle, kandidáte Westerholme, promluvit si můžeme později.“

Závazek mlčenlivosti viděl poprvé v životě, ale neváhal a prostě ho podepsal.

„Dostanete od toho kopii, Westerholme,“ řekl Cedergren, „čásem.“ Zase si složku přitáhl zpátky. Pili horkou, výraznou kávu.

„Jistě je vám známo, že se tu udála spousta změn, Westerholme,“ pokračoval Cedergren.

„Myslíte výměnu ministra,“ řekl Charlie.

„To také, a kromě toho dost jiných věcí, o kterých se možná v novinách tolik nepsalo. Leccos dopadlo jinak, než jsme před rokem očekávali.“

„Povedlo se udržet Vyborg,“ pokusil se Charlie přispět k úvaze.

Cedergren, jako by ho neslyšel, po chvíli pokračoval tam, kde přestal: „Něco šlo rychleji, než jsme si mysleli, něco muselo počkat. K tomu patřilo i vaše vyrozumění, kandidáte.“

Nebyla to omluva, ale náznak vysvětlení. Charlie tedy přikývl a usmál se.

„Je válka. Se vším, co k tomu patří. Jistě chápete, že se toho nyní hodně mění ze dne na den.“ Cedergren se k němu naklonil a jeho obličej strnul ve výrazu, který se dal vyložit jako důvěrný.

„Ale to, o čem jsme mluvili v Uppsale, je stejně důležité jako vloni. Prostě chceme, abyste byl na svém místě. Nebudete muset dělat nijak mnoho, jen se dívat a poslouchat, samozřejmě kromě svých řádných úkolů. Ale naprostou nezbytností je ostražitost.“

Probodl ho podivně intenzivním a naléhavým pohledem. Pak se opět opřel v křesle. „Dívat se a poslouchat, to postačí,“ zopakoval.

Charlie pochopil, že se od něj neočekává otázka, po čem se má dívat a co má poslouchat, takže jen přikývl.

„A jak jistě chápete, kandidáte Westerholme, neměli bychom spolu udržovat příliš pravidelný kontakt. Ale kdybyste narazil na něco, co vzbudí vaše obavy, chci, abyste mě kontaktoval neprodleně. Tady je mé telefonní číslo domů. Služební telefon je uveden v záhlaví dopisu.“

Napsal na dopisní papír pár čísel, pečlivě a úhledně ho dvakrát přehnul a podal mu ho přes stůl. „Naučte se obě čísla zpaměti. Máte svůj vlastní telefon?“

Řekl, že ještě neví, kde bude ve Stockholmu bydlet, ale ozve se, jakmile to vědět bude.

Víc už se rozhovor neprotáhl. Cedergren vstal a Charlie ho následoval. Během celé krátké schůzky si nesundal kabát. Teprve ve dveřích dostal příkaz dostavit se příští pondělí na adresu Valhallavägen 132 a zazvonit na zvonek, kde je jednoduše napsáno „Jonsson“.

Mnohem dříve, než čekal, se ocitl opět na náměstí. Nevěděl víc než předtím a nebyl si jistý, kam se má vydat teď. Podél zdí Opery ležela pečlivě vyskládaná prkna, fasádu nad nimi zdobily podivuhodné nepravidelné ornamenty námrazy. Obloha nad cimbuřími Skeppsholmenu byla zelená a před domem Admirality kotvily dvě neforemné obrněné lodě. Pomalu zamířil k nábřeží Strömgatan, kde se nad vodou chlad tyčil jako zeď. Z jediné trhliny uprostřed zasněženého ledu vyvěrala na povrch černá voda, napohled zrádně klidná a vláčná jako olej, a velmi rychle a neústupně zase mizela pod hnědým ledem. Tady by mohl člověk zmizet během pár vteřin. Nikde žádní ptáci. Nedokázal od vodního víru odtrhnout oči.

Právě když našel věšák na kabáty na vnitřní straně dveří, nakoukl dovnitř opět starý Jonsson.

„Bude půl deváté,“ řekl. „Ranní porada u majora. Určitě nechcete přijít pozdě, kandidáte.“

„Děkuji,“ řekl Charlie. Když Jonsson odešel, podíval se na své hodinky. Zbývalo mu jen pár minut. Nevěděl, co se od něj čeká. Pohled mu padl na složku na stole, a tak ji vzal pod paži, aby nepřišel s úplně prázdnýma rukama. Pero si strčil do vnitřní kapsy saka a vyšel na chodbu.

Všichni už se shromáždili ve velké místnosti na konci chodby, která dříve jistě bývala obývacím pokojem výstavného bytu, ale nyní sloužila jako zasedací místnost a v těch několika málo dnech, kdy se major Simonsson nacházel tady, a ne na Vojenském štábu o šest bloků dál, také jako jeho kancelář.

Většinu místnosti zabíral dlouhý stůl, jehož vzdálený konec předělali na psací pultík. Zpod tlustého šedého koberce místy vykukovaly parkety. Okna byla vysoká a Charlie téměř očekával, že od stropu bude viset křišťálový lustr. Všichni zaměstnanci stáli podél zdí: napočítal dvanáct osob, ačkoli slyšel, že by jich nyní mělo být dohromady šestnáct. Major stál v civilním oděvu za svou židli a nehybně vyčkával. Když Charlie jako poslední vkročil do dveří, řekl major jen „pohov“. A všichni si vydechli.

„Zavřete za sebou dveře, kandidáte, ať můžeme začít,“ řekl major a posadil se. Byl to malý drobný muž, který vsedě vypadal větší. Později se k Charliemu donesly zvěsti, že major Simonsson se za svých let v Persii proslavil tím, že neslézal z koně, pokud to nebylo nutné. Nikdo z ostatních si neodsunul židli, všichni zůstali stát podél zdí.

Schůze probíhala tak, že major předčítal z papírů, které měl před sebou. Ke každému bodu mu poskytl stručné shrnutí někdo z okolostojících, počínaje písarkami a konče muži v oblecích, jejichž jména Charlie zatím neznal. Zmocňovala se ho snová panika, neboť nerozuměl jedinému slovu, které kolem něj padlo.

„Otázka dovozu,“ řekl major. „Bod šest.“

Hubený muž s povislými víčky, který stál v rohu, se narovnal a měkkým, příjemným hlasem pronesl: „Žádné schůzky ve

čtvrtek, v pátek ani o víkendu. Podle našeho mínění nedošlo k žádným dodávkám ani jedním, ani druhým směrem.“

Major si něco poznamenal do papírů. Pak řekl:

„Děkuji. Sousedské vztahy. Bod sedm.“

Jedna z písárek, drobná dáma v bílé blůze, modrém svetříku a s drdolem, kterou Charlie později poznal coby slečnu Olofssonovou, zalistovala ve svých papírech a nervózně pronesla: „Pan G. po telefonu sdělil, že ani na jednom břehu řeky nebyl spatřen žádný pohyb. Dnes hodlá odcestovat dál k záchytným bodům čtyři a pět a večer podá novou zprávu, nejpozději kolem deváté.“

Major vzhlédl: „Takže Töckfors?“ Podívala se do podkladů a němě přikývla. Major si něco poznamenal.

„Otázka požáru na severu. Bod osm.“

Takto schůze pokračovala ještě půl hodiny. Na Charlieho nikdo nepromluvil a on se na nic neptal. Stále ještě vůbec nic nechápal. Držel pod paží modré desky a cítil, jak mu pot pomalu proniká plátěným tílkem a mezi lopatkami se vsakuje do látky košile.

Pak to náhle skončilo. Major kývl a všichni si začali sbírat papíry. Pak zmizeli na chodbu. Z dálky se ozvalo tukaní psacího stroje. Charlie vycházel ze dveří jako poslední, otočil se a kývl na majora skloněného nad papíry, který byl na pozadí vysokých světlých obdélníků oken vidět jen jako silueta. Major řekl, aniž by zvedl hlavu: „Uděláte dobře, když si prostudujete tu složku, co máte pod paží, kandidáte.“

„Mám to v úmyslu, majore,“ odpověděl Charlie a pomalu odkráčel do místnosti, o kterou se dělil s nepřítomným G. Svetr tu visel přes opěradlo židle stále stejně nedotčený jako předtím. Posadil se ke kovovému stolu, který ho studil do předloktí, otevřel složku, otočil první stránky se závazkem mlčenlivosti a narazil na nadpis:

INSTRUKCE PRO PŘÍSLUŠNÍKY DĚLOSTŘELECKÝCH ÚTVARŮ 1940

Listoval. Sto padesát hustě potištěných stran, pečlivě vystřižených z původní vazby – pravděpodobně to provedla některá písárka dole v hale dlouhými nůžkami na novinové

výstřižky – a vložených do stejných modrých desek jako všechny ostatní dokumenty. Tyto byly ale zřetelně označeny jeho jménem.

Stihl dočíst na stranu dvacet šest k popisu pušky m/39, když zaslechl, jak major Simonsson vychází ze své kanceláře, míří k východu a přitom s někým polohlasně hovoří. Když procházeli kolem jeho dveří, řekl major – pravděpodobně odpovídal té druhé osobě, té bez tváře – jakoby mimochodem, ale zcela jistě tak, aby to Charlie slyšel: „Ten patří k Undénovi. Má na nás dávat pozor.“

Velké vstupní dveře se otevřely a zavřely. Kroky na širokém kamenném schodišti.

Charlie se skláněl nad složkou celé odpoledne, dokud se venku za okny nesetmělo.

Rozborka pistole se provádí následujícím způsobem. Vyjměte zásobník; odsuňte závěr směrem vzad a odjistěte bezpečnostní západku v drážce na levém boku; otočte hlavní o sto osmdesát stupňů doleva (směrem k pravé straně pistole), aby se její závitky uvolnily z rámu; vyjměte bezpečnostní západku z drážky a poté uchopte závěr rukou, aby ho předsvuná pružina nevyvrstila vpřed; oddělte závěr, hlaveň a předsvunou pružinu od rámu; vyjměte předsvunou pružinu, otočte vedením hlavně v závěru o sto osmdesát stupňů a poté točivým pohybem směrem doprava oddělte hlaveň od závěru; sejměte záchyt závěru z rámu.

Během svého krátkého a brzy přerušného studia na vojenské akademii byl svědkem toho, jak kamarádovi vedle něj vymrštěná předsvuná pružina vyrazila oko. Právě tento obrázek se mu nyní vybavil.

Lehce vrzly dveře. Stál v nich Jonsson a rukou si přejížděl po svém mohutném zlatošedém kníru, to gesto působilo téměř rozpačitě.

„Jen jsem vám chtěl říct, že jste tu zůstal jako poslední, kandidáte,“ řekl.

„Už?“ odpověděl Charlie zaskočeně a podíval se na hodinky. Bylo půl sedmé. Vstal a zamrkal, bylo mu lehce nevoľno. Podíval se na své ruce, zdály se mu hrozně daleko.

„Tak to bude nejlepší, když také půjdu,“ prohlásil a natáhl se po klobouku a kabátu. Jonsson mu uhnul a nechal ho projít.

Jediné světlo na chodbě pocházelo z lampičky v Jonssonově budce vedle vstupních dveří.

Když ji Charlie mýjel, nahlédl skleněnou výplní dveří dovnitř a všiml si povlečené sklápěcí postele, která se do místnůstky taktak vešla.

„Vy tady dnes budete spát, Jonssone?“ zeptal se s rukou na klice.

Jonsson se posadil na židli a s úsměvem na něj pohlédl.

„Na dveřích přece stojí Jonsson,“ řekl. „Takže tu taky někdo musí bydlet. Aspoň občas.“

Jonsson si zapnul rádio. Zelené světýlko se pomalu rozsvítilo a vrátný se k přístroji otočil jako k malému hřejivému táboráčku, zespodu ozařovalo jeho obličej slabé světlo. Vyčkal, až se přístroj rozehřeje, pak se pustil do ladění správné stanice a už se o Charlieho nestaral. Pocit, že je vetřelec, v Charliem ještě posilovalo vědomí, že je navíc i nezvaným hostem v něčím soukromí. Vyšel dveřmi a tiše je za sebou zavřel. Chvilku postál na chodbě a naslouchal suchému praskání zpravodajské relace agentury TT, které doléhalo až sem. Najednou dostal obrovský hlad a zachtělo se mu ven mezi lidi, o kterých nic neví.

Za celý den mu o tom nikdo nic neřekl. Teprve venku na ulici si povšiml novinových titulků.

Stockholms-Tidningen, pondělí 4. března 1940

5 MRTVÝCH PŘI POŽÁRU V LULEÅ

REDAKCE NORRSKENSFLAMMAN⁶

vyhořela do základů

Skončila další, stejně nepochopitelná ranní schůze. Zase se půl hodiny mlčky opíral o zeď s modrými deskami v podpaží. Ostatní, jejichž jména se postupně dovídal, už odešli na chodbu. Když si major Simonsson hodil kabát přes ruku a vzal do ruky aktovku, Charlie vystoupil o pár kroků dopředu a odkašlal si.

Major vzhlédl a zůstal na něj zírat prázdným pohledem. „Ano, kandidáte Westerholme?“ řekl. Charlie mu pohled neopětoval, jen zalistoval ve složce.

„Chtěl jsem vám oznámit, pane majore,“ pronesl klidně a sám se divil, jak jeho hlas zní sebejistě, „že jsem dnes ráno dokončil studium Instrukcí pro příslušníky útvarů vzdušné obrany.“

Major se k němu otočil zády a zamířil ke dveřím.

„Tímto,“ pokračoval Charlie bez přerušování, „jsem se tedy prokousal veškerými instrukcemi pro příslušníky pozemních vojsk, pěchoty, pobřežního dělostřelectva a dokonce i jezdeckta, což, musím přiznat, mi činilo jisté potíže.“ Otevřel složku a vytáhl z ní poslední sešit.

Major se zastavil ve dveřích, stále zády k němu.

„Chtěl jsem tím říct,“ dodal Charlie tiše, „že zdvořile žádám o další instrukce, které bych si měl projít, jelikož jsem sám žádné neobjevil.“

Odmlčel se. Major se k němu otočil, stanuli zhruba metr a půl od sebe. Připravoval se na odpověď ráznou jako facka.

Major se na něj tiše díval očima, které vypadaly jako dvě modré skleněčky.

„Tak to se budeme muset poohlédnout po něčem jiném, čím

vás zaměstnáme,“ řekl a odešel, nechal za sebou otevřené dveře a zmizel do přítmi chodby.

Charlie počkal pár minut, než ho následoval. Na cestě do své kanceláře nikoho nepotkal: jako by si všichni pospíšili pryč, aby se vyhnuli bouřce, na kterou sice nedošlo, ale všichni ji čekali. Cítil se průhledný jako prázdná láhev, na chvíli se zastavil a naslouchal tichu za dveřmi. Osamělé tukaní psacího stroje, žádné hlasy. Poté vešel do své místnůstky, posadil se a vydechl. Podíval se přes stůl na hnědý svetr, který stále opuštěně visel přes opěradlo prázdné židle. Neměl tušení, co má teď dělat.

Téhož dne odpoledne někdo zaklepal na dveře. Charlie zvedl oči od deníku *Nya Dagligt Allehanda*, který našel na chodbě, rozložil na stole a pak předstíral, že je hluboce pohroužen do trochu moc dlouhého článku o etruském způsobu pohřbívání.

„Volali mi ze Štábu,“ řekl Jonsson, „Vzkazují vám, že zítra nemusíte chodit, kandidáte.“

Těživý vnitřní pocit se změnil z nervozity v jistotu a posléze pomalu přerostl ve vztek. Přichystal se k odchodu, vstal, posbíral si papíry a nastrkal je do příruční tašky. Všiml si, že se mu třesou ruce, a doufal, že jen slabě a neznatelně.

„Místo toho se máte přesně v devět hlásit na střelnici Järva,“ dodal Jonsson. „Stráží se ptejte na kapitána Wettergrena.“

Charlie se zarazil a podíval se na něj. Jonsson se usmíval. Nechal se nachytat, jako vždycky, ale tentokrát mu to nevadilo. Teď ne. Uvědomil si, že mu úsměv opětuje.

„Kapitána Wettergrena jste říkal?“ zopakoval a zastrčil si do tašky poslední papíry.

Stockholms-Tidningen, středa 13. března 1940

TVRDÝ MÍR PRO FINSKO

Karelská šíje ruská – Ladožské jezero ruské,

v Hanko ruská základna –

Poloostrov Rybačij a území na východě postoupeny

První nabídka míru z Berlína

Boje ukončeny dnes ve 12 hod.

Ráno bylo šedavé a chladné, nízko nad silnicí na Enköping visela mračna. Cesta taxíkem mu připadala jako jedno velké prodloužení nočního bezesného spánku. Auto zastavilo u autobusové zastávky a poslední úsek cesty k závoře a strážní budce ušel Charlie pěšky.

Krajina dosud postrádala jakékoli barvy, chodník pokrývala námraza a sněhové závěje byly odklizené do vysokých hromad podél prkenných zdí baráků. Deset stupňů pod nulou a v dále štěkot psa. Byl si jistý, že stráví hodně času venku, a tak se oblékl do lyžařských kalhot a pohorek a pod větrovku si navlékl tlustý vlněný svetr. Připadal si tedy směšně, když si ho po krátkém telefonátu ze strážní budky vyzvedl kapitán v kompletní polní uniformě i s vysokými holínkami a opaskem. Nejdřív Charlie přemýšlel, jestli by neměl zasalutovat, ale Wettergren mu zkrátka jen podal ruku.

„Kandidáte Westerholme. Rád vás poznávám.“ Kapitán s ním jednal uvolněně a kamarádsky, ale Charlie si všiml, že se mu nikdy nedívá do očí. Navzdory jeho očekávání vešli do baráku, který byl očividně prázdný. Kapitán bez okolků vytáhl nenabitou služební pistoli, položil ji na zašlou dřevěnou desku stolu a řekl jen: „Proveďte rozborku a čištění.“ Byla to obyčejná Husqvarna m/07, po stranách ošoupaná leštěním a zjevně často používaná právě k tomuto účelu.

Bez munice. To Charlie poznal hned, když ji vzal do ruky, ale zkontroloval to tak, jak se má, a zásobník odložil na stranu. V hlavni žádný náboj. Odjistil bezpečnostní západku v drážce

na boku závěru, otočil hlavní doleva, vysunul pojistku z drážky, přidržel závěr rukou, aby ho nevyvrstila předsuvná pružina (a uvědomil si, že mimoděk pevně zavřel oči). Opotřebovaná zbraň se mu téměř rozpadala pod rukama. Závěr, hlaveň, předsuvná pružina. Na stole stála lahvička, předpokládal, že s petrolejem, a obyčejná maznička s kusem semiše nacpaným pod držadlo. Dal se do čištění, šlo to pomalu, semišový hadřík se mu zachytil a přetrhl a kapitán začínal být netrpělivý. Jenže zatím to Charlie ovládal jen teoreticky. Pružina se mu vysmekla z rukou a roztrhla mu kloub prstu. Nakonec smontoval všechny součásti dohromady a položil hotovou zbraň na stůl. Vzhlédl. „Muška je nějak nakřivo,“ pronesl omluvně.

„To nevádí, z téhle zbraně teď střílet nebudeme,“ řekl Wettergren. „Ale procvičujte si to, kandidáte.“ Jeho hlas nezněl nepřátelsky, jen netrpělivě. Kapitán zamířil ke dveřím a Charlie ho následoval.

Střelnice se nacházela ve vyhloubené proláclině a právě v tuto chvíli byla úplně opuštěná.

„Začneme s jednoduchou sérií střelby vestoje na prostřední terč. Až se připravíte.“

Charlie se rozhodl, že si nebude nic dělat z toho, že kapitán stojí pouhých pět kroků za ním. Potěžkal zbraň v ruce, byla stejného typu, ale daleko méně opotřebovaná, nejspíš patřila přímo kapitánu Wettergrenovi. Odjistil, pečlivě zamířil a znovu ji svěsil. Pozdvihl ji, natáhl paže a vystřelil: zpětný náraz odhodil jeho paži trochu do strany, Charlie ho pocítil až v klíční kosti. Od té rány mu úplně zalehly uši, takže neslyšel, jestli se kapitán náhodou nepohoršuje nad jeho nedostatkem zručnosti. Kam se poděl projektil, o tom neměl nejmenší tušení. Nepočkal na komentář, opět pozvedl ruku, zamířil a stiskl spoušť. Šestka. Střílel dál. Sedmička a šestka. Měl úplně dřevěnou ruku. Zajistil zbraň a otočil se.

Kapitán stál s hlavou skloněnou v legračním úhlu a dloubal si z uší maz. V obličejí měl naprosto neutrální výraz, kterým nedával najevo ani posměch, ani povzbuzení.

„Nedá se říct, že byste střílel nějak skvěle, kandidáte,“ prohlásil a zkušeně přítom pozvedl hlas, aby si byl jist, že jeho slova

přehluší zvonění v žákových uších. „Ale nedá se ani říct, že byste střílel tak špatně, jak jsme se mohli obávat.“

Charlieho bolelo rameno, ruku se zbraní měl volně svěšenou a horká hlaveň mířila do země.

„Otec občas chodil na lov,“ řekl nakonec. „Měli jsme doma ručnici, z té jsem střílel. S pistolí jsem to ještě nezkoušel. Tak daleko jsem se nikdy nedostal.“

„Uvidíme, jak to půjde,“ řekl Wettergren, přistoupil ke koši u prkenné zdi a začal se tam přehrabovat v něčem, co vypadalo jako dřevěné špalíky. Pak se vrátil a natáhl se pro pistolí. Charlie mu ji podal a Wettergren na ni zkušeně přišrouboval kus dřeva opracovaný lupenkovou pilou. Byla to jednoduše pažba z pušky upravená pro použití na pistolí.

„Teď to možná půjde lépe.“

Charlie pozvedl to, co vypadalo jako podivně useknutá puška, k rameni. Pořád udržel pistolí jednou rukou, díky pažbě byla teď zbraň stabilnější a lépe se s ní mířilo.

Nabil a vystřelil třikrát za sebou. Opravdu mu to hned šlo lépe: dvě osmičky a jedna sedmička.

Kapitán ho nechal odstřílet ještě pár sérií se zhruba stejným výsledkem. Charlie mu byla zima a nevěřil, že se ještě někdy zbaví zvonění v uších. Wettergren natáhl ruku pro zbraň, zkontroloval zajištění a zastrčil ji do pouzdra. Bok po boku zamířili zpátky k baráku.

„Myslím, že pro dnešek to stačí,“ řekl Wettergren. Pokračoval neutrálním tónem: „Nechodil jste náhodou na vojenskou akademii?“

Ztuhl. Samozřejmě že kapitána informovali i o tomhle. Klidně odpověděl: „Ano, ale přerušil jsem ji a místo toho jsem začal studovat.“

„A smím se zeptat, Westerholme, co vás přimělo pověsit tyto plány na hřebíček?“

Nejprve mlčel a myslel si: to přece dobře víš. Neměl náladu na řeči o politice, a tak odpověděl jen stručně: „Problémy s autoritou.“ Pak se rychle podíval stranou.

Wettergren se usmíval.

„Myslím, že se nám ještě podaří udělat z vás ‚pomorančového poručíka‘,“ řekl a zlehka ho poplácal po rameni.

Nilla si nakonec našla podnájem v Enskede u jedné starší paní, která byla členkou svobodné církve. Charlie musel dojet tramvají číslo devatenáct na Slussen, vystoupit u nového hřbitova a prokličkovat tmavými uličkami s labyrintem živých plotů, až se dostal k jednopodlažnímu domku ze žlutého dřeva. Za večerů, kdy ho Nilla čekala, stavěla na stůl u okna lampu s červeným stínítkem. To pak zaklepal na dveře a představil se té drobné paní, která měla úplně bílé vlasy upravené do drdolu arzenálem sponek. Většinou byla oblečená do stále stejných tmavých šatů a budila všechno, jen ne hrůzu. Pokaždé to bylo, jako by se viděli poprvé. Když byla paní Gustafssonová doma, posadili se do kuchyně a pili kávu, nebo mohli být i u Nilly v pokoji, pokud nechali dveře dokořán. Když jela paní Gustafssonová do Filadelfského kostela, měli večer až do devíti jen pro sebe.

Kolem nich se rozkládal tmavý dům, který voněl zaprášenými textiliemi se slabou příměsí kávy a starých jablek. Oba se usadili do jejího velkého pleteného křesla, ona si přehodila nohu přes jeho koleno a on jí rukou projížděl vlasy. Bylo už po osmé a oni nevědomky začínali naslouchat, zda neuslyší blížící se kroky na šterkovém chodníčku. Nebo rachocení klíčů v zámku. Jednou, když se paní Gustafssonová vrátila domů, se Charlie vyřítit ven na terasu a pečlivě si načasoval zavření dveří tak, aby bouchly přesně v okamžik, kdy za paní Gustafssonovou zapadly vstupní dveře. Pak se plížil v podřepu podél zdi domu, dokud neviděl, že se rozsvítilo na záchodě. V tu chvíli se prosmýkl kolem rohu a utekl brankou. Jemu to připadalo zábavné, ale Nilla se na něj zlobila ještě při příští návštěvě. „Pro tebe je to lehké, když si můžeš utéct,“ řekla. Charlie se tu epizodu pokusil odbýt a zažertoval, že to byl dobrý trénink. Od té doby si ale dávali pozor.

Občas se neubráníl lítosti, zvláště v době, kdy seděl jako v karanténě se svými modrými deskami, sám v kanceláři, kde mu jedinou společnost dělal svetr; jednoho večera jí pověděl, že možná požádá o přeložení nebo poprosí Cedergrena o nějaké jiné

místo. Poradila mu, ať počká, třeba se brzy něco stane. Jako skoro vždycky měla pravdu. Nyní jí mohl říct, že se učí střílet a pečovat o zbraň a že hned zítra začne chodit ve Štábu na nějaký další kurz. Tolik usoudil, že jí smí prozradit. Ona chvilkami mluvila o svém životě písárky na cizineckém oddělení ministerstva sociálních věcí, ale většinou tvrdila, že toho není moc k vyprávění. Popisovala, že se tam cítí jako moc velký kus nábytku v malé místnosti.

„Práce je tam dost,“ říkala. „V těch barácích pro uprehlíky se mi stejně nelíbilo a bylo vidět, že mi to nejde. Takže teď sepisuji zprávy, memoranda, osobní údaje a tak podobně. Ale skoro tam spolu nemluvíme. Žádná z dam se tam ani trochu nezajímá o politiku nebo společenské otázky. A přitom pracují zrovna na ministerstvu sociálních věcí.“

Říkala to upřímně překvapeně. Její kulaté brýle se mírně leskly ve svitu pouliční lampy za oknem. Vítr si pohrával s obnaženými zimními stromy a stíny větvoví se pomalu a snově pohybovaly po tapetách. Charlie položil ruku na její teplé břicho a ucítil, jak strnula.

„Bude doma každou chvíli,“ řekla a napůl se zvedla z vrzajícího křesla. „Nedáš si ještě šálek kávy, než půjdeš?“

Když tedy paní Gustafssonová o čtvrt hodiny později oklepala na schodech sněh z bot a opatrně vstoupila do dveří svého domu, seděli už naproti sobě u kuchyňského stolku. Charlie vstal, aby ji pozdravil, a čekal, že si vyslechne, co dnes večer říkal pastor Pethrus. Ale paní Gustafssonová jen potřásla hlavou a řekla něco velmi neobvyklého: „Jen sedte, mládeži, já si půjdu hned lehnout.“ V tu chvíli si uvědomil, jak je drobná a opuštěná, když tak stála sama pod žárovkou v předsíni svého vlastního domu, který postavil její zesnulý manžel.

Ještě chvíli seděli nad šálky v tichu, které bylo čím dál nápadnější. Bytná se k nim vůbec poprvé zachovala jako k dospělým lidem. Otevřelo jim to prostor, do kterého ještě nikdy předtím nepronikli: už nemusejí tajně šepkat a chovat se diskrétně, mohou se chovat úplně normálně. Chvíli nesoustředěně mluvili o podivně statické válce, které se dala postřehnout snad jen

v rádiu. Nilla s unavenou nedbalostí v hlase mluvila o tom, že se naplňují noční můry a nacismus zanedlouho ovládne přes polovinu Evropy.

„Nemysli si, že se nás to nijak nedotkne,“ řekla mu trochu úsečně. „Toho, co můžeme a nemůžeme dělat tady, uvnitř našich vlastních hranic.“

Charliemu se nedostávalo slov, za víčky ho páčila ospalost a uvědomil si, že zítra má absolvovat první den kurzu. Vstali a vyšli do předsíně. Nilla stála vedle něj, když si bral klobouk, kabát a rukavice: pak si stoupla na špičky a krátce ho políbila. To ještě nikdy neudělala, když byla paní Gustafssonová doma. Usmál se a vyšel ven, urazil celou dlouhou cestu až na zastávku tramvaje a v jeho nitru narůstala křeč, která hraničila až s bolestí, křeč, která ho vždy provázela tmou a zimou na cestě domů.

Kurz na Vojenském štábu nepředstavoval ani zdaleka takovou výzvu, jak si Charlie představoval. Později už ani nevěděl, co si vlastně představoval: za katedrou tři generály v plné uniformě, možná tělocvičnu plnou překážkových drah a ostatných drátů. Když našel správnou místnost na konci severního křídla, nalezl v ní tři muže v civilu, zhruba stejně staré jako on sám, a pak šedovlasého pána s tlustými brýlemi, který měl na sobě bílý plášť potřísněný žlutými fleky.

„Kandidát Westerholm, předpokládám,“ řekl muž v bílém plášti. „Chyběl jste nám už jen vy. Dobrá, tak tedy začneme.“

Charlie se rychle podíval na hodinky. Přišel včas. Na stole stálo několik lahviček s pipetami a vedle nich zhasnutý Bunsenův kahan. Ležel tu taky stoh dopisních papírů a několik staromódních per s ocelovou násadkou, s jakými se musel potýkat na základní škole a od té doby na ně pohlížel s krajní nelibostí.

Jeden z těch ostatních tří vzhlédl a usmál se. Měl hnědé vlasy, modré oči a široká ústa, byl oblečený do tlustého pleteného svetru a byl Charliemu matně povědomý. Podal mu ruku a za zády šedovlasého muže řekl: „Nilsson. Bengt. Už jsme se se-
tkali.“

Všiml si Charlieho nejistoty a šeptem dodal: „V Uppsale.“

Muž v bílém plášti se otočil na podpatku s manýrou, která prozrazovala jeho příslušnost k armádě. „Jste připravení, kandidáti?“

Následující dvě hodiny byly zajímavější, než by si byl Charlie myslel. V lahvičkách na stole se nacházela po řadě citrónová šťáva, mléko, mýdlový roztok a chlorid kobaltnatý.

Muž v bílém plášti se představil jako Bäckström, civilním povoláním chemik ze společnosti Alfa-Laval, ale zároveň také důstojník v záloze. Jeho zprvu vojenské vystupování se postupně rozplývalo, čím více se nořil do výuky.

Bylo to jednoduché: některé organické látky při zahřátí oxidují, a tak se dají využít jako neviditelný inkoust. Bäckström jim to názorně předvedl – napsal své jméno na papír citronovou šťávou a mýdlem a pak archem několikrát přešel tam a zpátky nad kahanem.

„Problém je,“ řekl Bäckström a zatvářil se upřímně ustaraně, „že když už jednou nápis vyvoláte, je navždy pro každého čitelný. Modernější metoda tedy spočívá ve využití vlastností chloridu kobaltnatého.“

Ukázal jim to. Nahřál arch jen trochu, žáci stihli text přečíst, ale pak písmena opět vybledla. „Tohle,“ řekl Bäckström, „se dá opakovat mnohokrát, pokud se vám podaří udržet teplotu na stejnoměrné nízké úrovni. Avšak pokud arch zahříváte delší dobu, řekněme dvě minuty, zůstane text viditelný již napořád.“

Charlieho to proti jeho vůli fascinovalo. Napsal své jméno na prázdný papír a nemohl si ho přečíst, dokud list nezahřál nad plamenem. Jméno vystoupilo bledě modrým písmem a po několika minutách opět zmizelo. Opakoval to znovu a znovu, dokud na sobě neucítil Bäckströmův ironický pohled.

Chtěl po nich, aby vymysleli různé způsoby, jak zjistit, zda někdo něco nenapsal neviditelným inkoustem mezi řádky obyčejného dopisu: kyselina citrónová trochu zkrabatí strukturu papíru, což se s trochou štěstí dá poznat pod silným světlem a s použitím lupy. Mléko, mýdlo a dokonce i kobalt po sobě zanechávají lehkou vůni, která se dá rozpoznat ještě nějakou dobu poté, co byly použity.

„Proto,“ řekl Bäckström, „je nanejvýš namístě podezřívavost vůči parfémovaným dopisům, napsaným ženským rukopisem.“ Spokojeně se zasmál a pak se opět pokusil o vážnost.

„Tohle všechno vám možná připadá trochu jako ze skautu. Ale ujišťuji vás, že v terénu jsou takové vědomosti velmi důležité. V průběhu tohoto týdne se budeme věnovat studiu ještě modernějších metod, jako je mikrofilm.“ Vypadal, že se na to sám upřímně těší, a v tlustých brýlích se mu odrážel modrý plamen, který dosud syčel a hořel.

Nastal čas k odchodu. Připomínalo to den ve škole. A venku za vysokými okny již ulice pohltila večerní tma.

„Vždyť museli začít úplně od začátku,“ řekl Nilsson a nalil si kávu. „Proto je to takhle zkraje trochu moc jednoduché.“

Seděli v horním patře cukrárny Kungstornet, kam Nilsson nutně chtěl jet tramvají, místo aby šli pěšky zimním nečasem. Charlie proti tomu nijak zvlášť neprotestoval, protože to měl v podstatě po cestě domů. Sice by s ním raději mluvil někde, kde není tolik lidí, ale na druhou stranu bylo v lokále dost hlučno, takže je jen stěží mohl někdo poslouchat. Nejbližší stoly obsadili kluci z reálky s nakřáplými hlasy, oblečení do šedých kabátů s šosy tak nacucanými sněhem, až z nich kapalo.

Zeptal se Nilssona, co myslí tím „od začátku“.

„Po parlamentním rozhodnutí o obranné politice z roku 1925 si nikdo nemyslel, že takováhle činnost bude vůbec potřeba. Když propustíš půlku armády, odskáče to v první vlně tajná služba. A vzhledem k tomu, že tihle bývalí vojáci investovali spoustu času do špehování lidí, ze kterých se později stali třeba ministři, nemohli počítat s jejich, abych tak řekl, plnou podporou.“

Odmělčili se. Charlie cítil potřebu změnit téma, a tak se Nilssona zeptal, co dělal v Uppsale.

„Studoval jsem státopěvu a práva. A ke konci taky trochu dějiny umění. My dva jsme se viděli na několika debatách, Westerholme, ale to si možná nepamatuješ. Pár let jsem byl ve Verdandi⁸, než se u mě na první místo dostalo studium. Když jsem byl ve městě úplně nový, občas jsem zašel do Heimdal⁹, táta u nich

byl zamlada, ale tam mě to po chvíli trochu omrzelo, abych tak řekl.“ Nilsson vzhlédl a usmál se svými trochu širokými ústy. „Táta neměl moc radost, když jsem převlékl kabát.“

„A cos měl tedy v plánu?“ zeptal se Charlie. „Diplomacii? Advokátní kancelář?“

„Abych byl upřímný, tíhl jsem spíš k diplomacii. I otec si pro mě představoval něco takového. Ale po nějaké době už jsem si nebyl tak úplně jistý, jestli to opravdu chci. Taky jsem viděl, co za lidi se tam dává, celá parta ze Švédského národního svazu a od novošvédů, co se mnou chodila na práva. Ale,“ řekl Nilsson a podíval se na ulici, jako by se mu právě teď nechtěl dívat do očí, „to, co děláme teď, se od téhle dráhy vlastně moc neliší, co?“

Nilsson se schválně vrátil na zaminované území. Ale dobře volil slova. Na chvíli se tedy Charlie uvolil sledovat jeho úvahy.

„Jak ses k tomu dostal?“ zeptal se zcela bez okolků. Ruce nechal ležet po stranách šálku a podíval se Nilssonovi přímo do očí. Ten podle očekávání znejistěl, ale zdálo se, že odpovídá upřímně.

„To taky zařídil otec. Je advokát ve Skaře a taky důstojník v záloze. Když jsem byl na podzim doma a vypukla válka, párkrát si někde zavolaal a pak mě požádali, abych se dostavil k útvaru I 9 ve Skövde. Ale tam jsem jen absolvoval pohovor a jel zase domů. Pak mi dali vědět v lednu. A co ty?“

Charlie usrkl vlažné kávy a řekl jen: „Zhruba podobně.“

Znělo to úsečně a Nilsson se usmál tím svým širokým úsměvem, ale nijak to nekomentoval.

„Můj otec už umřel,“ dodal Charlie, aby zavedl řeč jiným směrem. „Byl adjunktem v Gävle. Už je to víc než deset let.“

„To je mi líto,“ řekl Nilsson opět trochu nejistě.

Aby mu zlepšil náladu, prohodil Charlie naprosto upřímně: „Každopádně je skvělé, že jsem tě tady potkal, Nilssone. Spousta věcí mi nebyla jasná.“

„Otázka je, jak dlouho tady zůstanu,“ opáčil Nilsson. „Po vyškolení mě nejspíš přeloží na západní pobřeží. Budují nové oddělení v Göteborgu a časem mě tam asi pošlou. Možná se tam i lépe hodím.“

„Protože jsi ze západního Švédska?“ Nilsson si pohrával s prázdným šálkem a s odpovědí chvíli otálel.

„I z jiných důvodů,“ odpověděl nakonec. Poprvé za celé odpoledne mu najednou nebylo do řeči. „Pokud vím, existují různá stanoviska a názory. Na to, jak se má práce provádět.“

Ke stolu kluků z reálky přistoupila servírka a začala sbírat porcelán, skupinka se zvedla a za značného halasu odešla dolů po schodech. V prvním patře se rozhostilo ticho, zůstali tu nyní sami. Nilsson se rozhlédl a uvolněnějším tónem pokračoval:

„Nevím, jestli ses už setkal s kapitánem Öhrnwalle. Vysoký, mlčenlivý, většinou nosí uniformu?“

Charlie zavrtěl hlavou.

„Setkáš se s ním. Za poslední rok byl párkrát v Berlíně u Canarise v abwehru, je to takový styčný důstojník. Během školení vám o tom bude určitě přednášet. Udělalo na něj velký dojem, co tam viděl.“

„My snad ještě s Německem ve válce nejsme,“ řekl Charlie a samotného ho zarazilo, jak dutým hlasem promluvil.

„Ne, to nejsme.“ Nilsson se opřel. „Ani s nikým jiným. Čili se teď nemusíme zabývat otázkou, jaké by to bylo válčit sami se sebou.“

Charlie si nebyl jistý, jestli ho pochopil. Ale rozhovor se zadrhl. Zaplatili, vyšli a rozešli se na ulici jen s přáním klidného večera. Díval se, jak Nilssonův světlý kabát mizí v davu lidí pod řadou zářících vývěsních štítů, chvíli stál na místě a klepal se zimou a pak se rozhodl, že se tomu mrazu postaví na odpor a dojde pěšky až domů, do svého pokoje s kuchyňským koutem v Scheelegatan. Rozhovor ho úplně vyprázdnil. Byl téměř důvěrný – možná se z nich časem stanou kamarádi. Ale teď ho zmáhalo vyčerpání jako po dlouhé a vleklé šachové partii. Ani nedokázal určit, kdo z nich vyhrál.

Skupinka seděla o dva stoly dál. On seděl zády k ní, ale posadil se tak, aby mohl jejich pohyby sledovat koutkem oka a ve velkém zrcadle na protější zdi. Na stole si rozložil ranní vydání Dagens Nyheter, otevřené na straně s křížovkou. Sem tam do ní něco vepsal a příliš si nedával záležet na tom, aby se slovo vešlo do

políček. Jednalo se především o zkratky, aby si zapamatoval slova, která zachytil z jejich rozhovoru.

Kolem stolu jich sedělo pět: dva Angličané, jeden Němec, dvě Švédky. Mluvili směsicí němčiny a švédštiny a hodně se smáli, často si přátelsky utahovali z postaršího Angličana za to, jak převaloval německá slova v ústech. Jeho identifikoval jako samotného pana Gardnera. V ostatních si během poslední hodiny také postupně udělal jasno. Světlovlasý nakrátko ostříhaný muž s brýlemi byl německý občan v exilu, Arno Weber. Dámy, kterým bylo oběma asi tak dvacet pět, byly Gardnerovy zaměstnankyně; tmavovláska se jmenovala Elsa Larssonová, o něco mladší blondýna měla příjmení začínající na Block – nebo snad Bleck.

Druhý Angličan, stále ještě v tmavém svrchníku, se opíral o židli a moc toho nenamluvil. Jeho jméno ještě neznal.

Už bylo skoro půl čtvrté, doba, kdy ho měli vystřídat. Vypil až moc řídké kavářenské kávy, vstal a přichystal se k odchodu. Pomalu složil noviny tak, aby skupinka v rohu nezahlédla popsanou stránku. Kolem krku si zavázal šátek, oblékl si kabát a pomalu zamířil ke dveřím.

Pokladna a pult se zákusky byly v téhle cukrárně oddělené od prostoru kavárny prosklenou stěnou. Na chvíli ztratil skupinku z dohledu, ale kráčel dál stejným tempem ke dveřím. Ve frontě u pokladny stál Nilsson ve světlém kabátě, v ruce držel podnos s velikánskou obloženou houskou se sýrem a z kapsy mu vykuoval složený Aftonbladet. Prošli kolem sebe, aniž by na sebe pohlédli. Vyšel do temného tunelu ulice Klara Norra Kyrkogatan, kterou pokrývala sněhová břecha a led, zmuchlané noviny si schoval po kabát a vydal se po koberci ostrých ledových zrníček pod dvojitou klenbu temné poštovní budovy.

DÍLČÍ ZPRÁVA O ŘEDITELI GARDNEROVI
FIRMA DENTALIMPORT, A. S.

TAJNÉ

Přij. 3/4

Odesl. .../...

Na základě otevření a přečtení dopisů, který bývalý německý státní příslušník Immanuel Neyer, povoláním „novinář“, napsal na berlínskou adresu (E. Kutzner, Berlin NW 40, pravděpodobně fiktivní) a v nichž vzbudil naši pozornost syntetický inkoust pokročilého typu (viz přílohu 1), usuzujeme, že Neyer podává svým nadřízeným v Berlíně zprávy o protiněmecké činnosti, která je vykonávána na území Švédska. Neyer by měl být i nadále sledován.

Jedním ze jmen, která se opakovaně vyskytují v Neyerových dopisech, je britský poddaný Alan Gardner, ředitel firmy Dentalimport, a. s. se sídlem v Luntmakargatan 8. Společnost dováží technické vybavení různého typu pro zubařské ordinace, převážně z Anglie, avšak z menší části také z USA. Před vypuknutím války dovážela zboží i z Německa.

Podle informací z Neyerových dopisů se Gardner podílel na financování tisku propagandistických materiálů zaměřených proti Německu a udržoval kvůli tomu kontakty s jistým redaktorem Nermanem. Vzhledem k prokázání tohoto vztahu bylo učiněno rozhodnutí o zahájení sledování společnosti Dentalimport. Sledování je prováděno níže podepsaným ve spolupráci s B.N. a probíhá před hlavním sídlem společnosti v Luntmakargatan, díky čemuž se nám podařilo zjistit, že Gardner disponuje i skladem v Grevgatan 15.

Gardner také udržuje pravidelné styky s bývalým německým státním příslušníkem Arnem Weberem, jakož

i s jistým Angličanem, jehož jméno nám zatím není známo, avšak domníváme se, že je nějakým způsobem napojen na britskou ambasádu. Z dosavadních signálů usuzujeme, že tyto schůzky se nejčastěji konají na veřejnosti v různých restauracích a kavárnách a jsou povahy společenské - či mají tento dojem vyvolávat - neboť se jich účastní i dámy, které jsou u Gardnera zaměstnány (Elsa Larssonová a Elisabeth Bleckmanová).

Při sledování zmíněných veřejných setkání nikdy nedošlo k události závažné povahy. Rozhovor se však dvakrát okrajově dotkl těžby a přepravy švédské železné rudy, jakož i organizace výletu do Šér na jih od Stockholmu, který prý podniknou, „jakmile to počasí dovolí“. Gardner coby zainteresovaný laik napsal vědecké pojednání o švédském těžebním průmyslu a jeho historii, „Swedish Iron Ore“ (viz přílohu 2), jeho zájem tedy může být více či méně soukromého charakteru. Avšak na základě jeho vztahů ke kritikům Německa a opozičním kruhům by měl být i nadále sledován, přinejmenším do doby, než se vysvětlí jeho vazby na britskou ambasádu.

V případě eventuálního zadržení Neyera by mu měly být položeny dotazy ohledně Gardnerovy činnosti, o níž by mohl být informován.

Stockholm, datum viz záhlaví

C. Westerholm

Další den na ranní poradě sám nadnesl toto téma úsečným stylem, na který si začínal zvykat. Hovořil o „řediteli zubařské společnosti, který není velkým důvodem ke znepokojení, avšak i nadále představuje objekt zájmu“. To bylo celé. Ale i tentokrát se zdržel v místnosti, než si major Simonsson posbíral papíry. Major zvedl své téměř bílomodré oči a řekl: „Ano?“

„Jen velmi stručná otázka, pane majore,“ řekl Charlie. „Co mám udělat, když si potřebuji obstarat auto?“

„Takové věci probírejte s Jonssonem,“ odsekl major podrážděně a byl pryč.

Charlie zdráhavě šel k Jonssonovi, který seděl u tmavého psacího stolu vedle vstupních dveří.

„Na co ho potřebujete, kandidáte?“ zeptal se Jonsson pobaveně.

„Nemohu zacházet do podrobností,“ odpověděl Charlie. „Ale osoba, o níž bychom se chtěli dozvědět více, naznačila, že hodlá podniknout menší výlet. Do okolí města.“

„A kdy se ten výlet má uskutečnit?“

„Nejspíš pozítří. Ale úplně jistí si nejsme.“

Jonsson načmáral klikyhák do papírů a požádal ho, ať přijde znovu odpoledne. Když se Charlie otočil a zamířil pryč, řekl Jonsson tiše za jeho zády: „Měl byste vědět, kandidáte, že se tady chystají změny.“

Charlie se pomalu vrátil k Jonssonovu psacímu stolu a poněkud nonšalantně se opřel o rám dveří.

„Doufejme, že k lepšímu,“ dodal Jonsson stejně tiše.

„Co tím myslíte, Jonssone?“

Mohli klidně mluvit o počasí nebo o dostizích v Solvalle. Hovořili uvolněně, ale přestože nablízku nikdo nebyl, šeptali. Jako se to v těchto prvních týdnech dělalo v tomhle úřadě všude. Z dálky nebylo slyšet nic než ťukání psacích strojů.

„Během pár dní se z Berlína vrátí kapitán Öhrnwall. V souvislosti s tím prý dojde i k jistému posílení stavu personálu.“

To jméno mu stále nic neříkalo, stejně jako tenkrát, když se o něm zmínil Nilsson, ale přesto přikývl a měl se k odchodu. A Jonsson za ním ještě zavolal, zase jakoby mimochodem: „Myslím, že už si tady nebudete připadat tak opuštěně, kandidáte.“

Ta slova vyzněla tak zvláštně, že se Charlie opět zastavil a otočil. Jonsson se za svým psacím stolem usmíval. „Zařídím to auto,“ řekl.

„Díky,“ odpověděl Charlie. „To je od vás milé.“ Vešel do komůrky, o kterou se stále ještě dělil se svetrem, a zavřel za sebou dveře. Zvedl sluchátko a zažádal o spojení se státní policií v Norrköpingu.

Konstábl se jmenoval Berglund, byl o několik let mladší než on a bohužel z Norrköpingu přijel v černém volvu, na kterém bylo poznat, že je to policejní auto. To celou situaci komplikovalo, ale nakonec Charlie usoudil, že zase tak nápadné to auto není. Na smluveném místě u vjezdu do přístavu si stihli vyměnit jen několik slov, bál se, aby neztratil kontakt s těmi dvěma. Gardner s Weberem se sice posadili do kavárny, ale nevěděli, jak dlouho v ní hodlají zůstat. Dosud se vždycky chovali uvolněně a neměli se na pozoru. Zaparkoval v ulici o kousek výš, aby měl dobrý výhled na kavárnu ve svahu, která měla podle všeho jen jeden východ. Zdálo se mu, že je vidí velkým oknem, ale nebyl si jistý.

Berglund zaparkoval na téže ulici o kousek níž. Pak vyšel do kopce, na sobě dlouhý šedý kabát, otevřel si postranní dveře Charlieho erárního Fordu Tudor a posadil se na sedadlo spolujezdece. Venku začalo trochu sněžit, vítr hnal drobné vločky nad moře dřív, než stihly dopadnout na zem.

„Ještě tam sedí,“ řekl Berglund. Charlie přikývl. Ani jeden nevěděl, o čem by si měli povídat.

„Možná si chtějí vyhodit z kopýtka,“ usmál se Berglund.

„Tady? A zrovna dneska?“ řekl Charlie a také se usmál. Pak chvíli mlčeli.

„Máte s sebou fotoaparát, Berglunde?“

Místo odpovědi si Berglund rozepnul tlustý kabát. Kolem krku mu visel malý přístroj značky Zeiss-Contax a také dalekohled. Charlie znovu přikývl.

„Hlavně ať se vám do sebe nezapletou řemínky.“ Berglund si zapnul kabát. Okno se začalo zamlžovat jejich dechem. Charlie pohnul postranním zrcátkem o pár centimetrů.

„Už jdou,“ procedil Berglund skrz zaťaté zuby. Dole pod kopcem se otevřely dveře kavárny a tiché vrznutí dolehlo až k nim. Dvě tmavé postavy v kabátu a klobouku vyšly proti větru, předklonily se, zastrčily ruce do kapes a bok po boku se vydaly dolů po svahu. Charlie počkal, až jim skoro zmizely z dohledu, a pak za nimi tiše vyjel, zprvu ani nenastartoval motor.

Berglund vystoupil vedle svého auta. Charlie pomalu vjel na most a minul oba muže, kteří kráčeli proti větru se skloněnými hlavami. Jejich auto zůstalo stát u kavárny. Za ním se zhruba sto-metrovým odstupem následoval Berglund v černém volvu loňského modelu. Charlie pokračoval ke sjezdu do přístavu, schovaný za řadou cihlových domů na druhé straně mostu, pak zacouval do vjezdu na dvůr a otočil se. Pomaličku jel zpátky a stihl spatřit, jak zadní sklo Berglundova volva mizí za budovou skladu. Oba muži šli stejnou cestou a nerušeně hovořili o něčem tak zaujatě, že jeden z nich – Weber – vytáhl ruku z kapsy, aby mohl ve vzduchu gestikulovat černou rukavicí.

Počkal, až dojdou do přístavu, a pak se rozjel za nimi. Zaparkoval za řadou starých nákladňáků značky International a vyšel do větru.

Když obcházel roh skladu, uviděl je stát na druhé straně zamrzlé přístavní zátoky, a zase o pár kroků couvl. Stáli jako přimrzlí, dvě tmavé postavy v houstnoucím odpoledním soumraku, obličej měli obrácené vzhůru a oba si rukou přidržovali klobouk. Stáli nehybně pod jedním z nejvyšších jeřábů, jako by mu vzdávali úctu nebo se k němu modlili. Charlie vytáhl dalekohled a prohlížel si je. Pořád se nehýbali, dívali se směrem od něj. Angličan zvedl ruku a ukázal na něco, co Charlie neviděl. Pak ruku zase spustil a znovu strnul.

Napadlo ho, kam se poděl Berglund, ale když otočil dalekohled k vjezdu do přístavu, uviděl ho. Také stál za otevřenou budovou skladu, ale na druhé straně zamrzlého přístavu. I on měl zvednutý dalekohled. Zatímco se na něj Charlie díval, spustil Berglund

dalekohled a začal se hrabat v kapse kabátu. Charlie si chvíli myslel, že Berglund z nějakého důvodu vytahuje služební zbraň. Vyděsil se, rychle se rozhlédl a uvědomil si, že nemá šanci k němu doběhnout, než vyvede nějakou hloupost. Berglund se sklonil, chvíli něco kutil a pak se otočil zády. Teprve když zvedl ruku s fotoaparátem, pochopil Charlie, že se díval na to, jak Berglund přišroubovává dlouhý objektiv. Když konstábl na druhé straně ledu zvedl aparát a rychle nacvakal několik snímků, opravdu to vypadalo, jako by měl zbraň.

O kousek dál po nábřeží se muži v tmavých kabátech přesunuli k dalšímu vysokému jeřábu a zopakovali krátkou modlitbu. Nakonec jen tak postávali na samém konci nábřeží a dívali se na soumrak nad zamrzlým mořem, v němž se jen sotva dali rozeznat. Pak byli najednou pryč, jako by se do země propadli. Charlie ale klidně čekal a brzy je znovu spatřil ve světle první pouliční lampy podél železniční trati, blíž k zástavbě. Kráčeli bok po boku, stejně klidně jako předtím. Dva pánové na procházce před večerí.

Šel zpátky k autu, trochu se bál, že je ztratí, ale vlastně už by to ani nevadilo. Přesně podle očekávání je minul v půli mostu, očividně mířili zpátky ke kavárně. Kráčeli mlčky a nezvedali oči od dláždění. Už nesněžilo a vítr se utišil.

Tentokrát musel před kavárnou čekat pěknou chvíli. Berglund po chvíli vyšel do kopce a chvíli poseděl v jeho autě, toho odpoledne už podruhé.

„Povedly se vám nějaké snímky?“ zeptal se Charlie.

„Jo, bude to dobré,“ řekl Berglund. „Ale zajímalo by mě, na co se to tam dívali. Víte,“ vytáhl kapesník a vysmrkal se, „když skončili, tak jsem tam šel, rozhlédl se a nafotil pár snímků. Ale pod těmi jeřáby vůbec nic nebylo. Dočista nic.“

„Nic,“ zopakoval Charlie a zabubnoval prsty o palubní desku.

„Na to, aby tam něco schovávali, je to divné místo. Však víte, kdyby jim někdo něco poslal lodí.“

Charlieho to už taky napadlo.

„Tady je film,“ řekl Berglund nakonec. „Většinou zvětšeniny těch dvou. Vyvolám ten druhý v Norrköpingu a fotky vám pošlu, když na nich něco bude. Ale většinou jsou to snímky jeřábů.“

„Díky, to udělejte,“ řekl Charlie. „Bylo by to od vás laskavé, Berglunde.“

Potrásali si rukama. Berglund vystoupil a odešel. Po chvíli kolem projel ve volvu, aniž by se na sebe podívali.

Gardner a Weberem seděli v kavárně, dokud v sedm hodin nezavřela. Teprve potom vyšli na ulici, napohled nerozhodně postávali u svého malého světlého auta a kouřili cigaretu za cigaretou. Nakonec nastoupili a nastartovali. Auto zamířilo k silnici na Stockholm.

Celou cestu do Huddinge, kde odbočili, se Charlie držel dvě auta za nimi. Moc dobře věděl, že v Huddinge si Gardner pronajímá vilu, a tak pokračoval rovně. Provoz řídil a on mířil ke Stockholmu v zapůjčeném voze, který bude muset brzy vrátit s vyplněnou knihou jízd a účtenkami za benzín. Byl unavený, měl hlad a také byl trochu podrážděný a zklamaný. Téměř v polospánku sledoval linie pouličních lamp a telefonních drátů až k osvětlenému městu, které se tyčilo k nízkým mrakům a barvilo večer odstíny matně fialové a šedé. Všude bylo ticho.

2. DÍLČÍ ZPRÁVA O ŘEDITELI GARDNEROVI
FIRMA DENTALIMPORT, A. S.

TAJNÉ

Přij. 8/4

Odesl. .../...

Jak bylo již dříve oznámeno, ředitel Gardner podnikl ve společnosti svého známého, německého státního příslušníka Webera, jednodenní cestu do Oxelösundu třetího dne tohoto měsíce. Podle domluvy byli Gardner a Weber sledováni níže podepsaným ve spolupráci s konstáblem Berglundem, stát. pol. Norrköping.

Gardner a Weber přijeli do Oxelösundu odpoledne ze Stockholmu vozem státní poznávací značky A 387. V kavárně si dali lehčí oběd a poté pěšky pokračovali k přístavu, kde se v současné době kvůli mrazové situaci nenacházejí žádná větší plavidla. Gardner s Weberem byli pozorováni Berglundem a níže podepsaným po celou dobu dvou hodin, kterou strávili v přístavu (viz přiložené fotografie). Pěšky prošli celý úsek od Timmermansgatan až k nejvzdálenějšímu mysu na okraji přístavní zátoky, kde setrvali asi čtvrt hodiny. Poté se stejnou cestou vrátili.

Po dobu strávenou v přístavu s nikým nenavázali kontakt ani se nepokusili něco vyzvednout nebo naopak uložit. Ani Berglund, ani níže podepsaný neshledávají na jejich chování nic výjimečného až na to, že jevili neobvyklý zájem o velké nákladní jeřáby ve východní části přístavu. Ani tam však nic konkrétního nehledali.

Vzhledem k tomu, že ředitel Gardner sepsal kratší pojednání o švédském zpracovávání železné rudy a pan Weber je povoláním civilní inženýr, nedá se vyloučit, že jejich zájem byl čistě technického charakteru. Níže podepsaný však přesto doporučuje pokračovat

v jejich sledování, neboť část otázek kolem jejich aktivit si žádá další prošetření.

Gardner a Weber se vrátili vozem do Stockholmu kolem osmé, kdy měli podle všeho namířeno do Gardnerova bydliště v Huddinge. Žádné další poznatky k nahlášení již nejsou.

Stockholm, datum viz záhlaví

C. Westerholm

Probudilo ho ťukání. Nesmělé, ale neúnavné. Nacházel se napůl ve snu o vodě a tonutí, o něčem kluzkém a studeném, nebyl si jistý, kde je nahoře a kde dole, ale necítil žádný děs. Takové sny míval už léta. Nyní ho nad hladinu vytáhl ten zatvrzelý zvuk v dálce.

„Ano?“ zavolal, ještě než se úplně probudil. Posadil se v posteli a podivil se, proč je tak mokrý, když to přece byl jen sen. Prostěradlo měl úplně propocené a zamotal se do něj tak, že ho měl dvakrát obtočené kolem těla. Příkrývka spadla na zem. Popadl župan přehozený přes židli a šel ke dveřím.

Za dveřmi stála jeho bytná, paní Lundgrenová. Bydlela o patro níž, tuto garsonku s kuchyňským koutem obýval její syn, dokud se neoženil. Byla to drobná šedá paní s jedinou zvláštností, a sice že kouřila doutníky značky Matanzas. Jejich vůně ho ovanula, jakmile otevřel dveře, dokonce ještě dřív, než viděl, kdo za nimi stojí.

„Promiňte, pane kandidáte,“ řekla z chodby, na sobě jen noční košili a jednoduchý kabátek, „ale volali vám z práce.“

„Kolik je hodin?“ zeptal se Charlie. Slyšel, jak chraptí, a tak si odkašlal.

„Už jsou čtyři. Volali před pěti minutami a chtěli s vámi mluvit. Nějaký chlap jménem Jonsson. Řekl jen příjmení.“

„Ano, vím, kdo to je, ale co chtěl?“

„Mám vám vyřídit jedinou věc, a to okamžitě. Že hoří.“

Charlie se ve dveřích otočil, aby si vzal hodinky z nočního stolu, ale teď úplně ztuhl.

„To řekl? Že hoří? Nic víc?“

„Ne, to bylo všechno.“

„Byla byste tak laskavá, paní Lundgrenová, a co nejrychleji mi zavolala auto? Musím do práce.“

Vypadala nervózně, unaveně a vyčerpaně. Polohlasem za ní zavolal, když šla ze schodů: „Nemusíte mít strach, paní Lundgrenová, nehoří přece tady.“ Zmizela, ani se neotočila. Ještě pořád si nebyl jistý, jestli je to skutečnost, nebo ne.

Ačkoli už duben pokročil, byla studená zimní noc a ulicemi vanul od vod Riddarfjärdenu ostrý vítr. V žádném okně se ještě nesvítilo: dlouho podupával v hnědých polobotkách a klepal se zimou, dokonce už skoro šel poprosit paní Lundgrenovou, aby zavolala ještě jednou, když vtom se taxík náhle objevil dole pod kopcem. Řidič byl starší muž s popraskanými žilkami v očích.

„Promiňte, že to tak dlouho trvalo. Jedu z letiště Bromma, ale kvůli zátarasům jsem to musel celé objíždět.“

„Zátarasům,“ zopakoval Charlie, „jakým zátarasům?“ Nečekal na odpověď, nasedl na sedadlo spolujezdce a zabouchl dveře. Auto se rozjelo směrem k Norr Mällarstrand.

„Všude jsou policajti,“ řekl řidič, jehož mohutný obličej zespoda osvětlovalo klidně blikající světlo taxametru. „Jsou uzavřené silnice kolem mostu Tranebergsbron. Sice skoro nejezdí auta, ale dopraváků je všude spousta.“

Město bylo temné. Pomalu vyjížděly první tramvaje a vrhaly náhlé záblesky na fasády domů, v nichž většina oken stále zůstávala zhasnutá. Když míjeli náměstí Gustava Adolfa, uviděl Charlie přes řidičovo rameno, že na otevřeném prostranství před vstupem do Knížecího paláce parkuje nezvykle mnoho tmavých aut. Ze tří oken v prvním patře se linulo žluté světlo a on si v polospánku pomyslel, které z nich asi patří kanceláři kapitána Cedergrena.

Očekával, že najde v kanceláři shon a hluk, ale v předsíni ho uvítala jen tma a ticho. Hlasy slyšel jen zdálky a pochopil, že všichni už se shromáždili v majorově Nejsvětějším chrámu Páně. Když vstoupil do dveří, ještě pořád v kabátě a s kloboukem v ruce,

odkašlal si major a všichni ztichli. Oběma dlaněmi se opřel o desku stolu, lehce se předklonil a promluvil naléhavým hlasem.

„Jak jste již slyšeli, překročila německá pozemní vojska, námořnictvo a letectvo dnes v ranních hodinách hranice Dánska a Norska...“

Ta zpráva Charlieho zasáhla jako úder do spánků. Kromě něj se v místnosti nacházeli tři písarčky a šest mužů. Slečna Olofssonová tiše plakala za skly brýlí. Na druhé straně stolu spatřil Nilssona, také ještě v kabátě, a pak toho hubeňoura s povislými víčky, Gauffina. Některé z přítomných dosud neznal. Úplně v rohu stál Jonsson a navzdory své mohutnosti vypadal, jako by nezabíral vůbec žádné místo.

Charlie všechno vnímal s podivnou bystrostí nevyspalého: šaty mužů, lesklé knoflíky na sakách, náhrdelníky z perleti a zčernalého stříbra, které si ženy stihly vzít, ačkoli je tak nečekaně vytrhli ze spánku. Vepředu pokračoval major o něco klidnějším tónem:

„V tuto chvíli nic nenaznačuje, že by útok měl pokračovat i na švédské území. Opakuji: *v tuto chvíli* nic nenaznačuje, že by se Švédsko mělo ocitnout v nebezpečí. Naše obvyklé zdroje potvrdily, že žádné bojové jednotky nebyly vyčleněny pro útok proti nám. Alespoň prozatím.“ A pokračoval: „Situace v Kodani je klidná, kdežto v oblasti Osla probíhají boje.“ Hlas měl tak suchý, že by mohl předčítat zprávy o počasí, náhle však promluvil překvapivě řízně:

„Nyní vás prosím, abyste se odebrali na svá stanoviště a byli připraveni přijímat telefonické zprávy. Musíte tedy udržovat linky dostupné a jistě nemusím zdůrazňovat, že hovory příbuzným nebudou tolerovány. Brzy vás sem opět svolám, abych vám udělil konkrétní rozkazy. Vyzvedne vás Jonsson, až bude čas. Všechno jasné?“

Stísněnou atmosférou místnosti zaznělo několikéré zamumlání „ano, pane majore“. Všichni se otočili a zamířili pryč. Charlie vešel do své kanceláře a sundal si kabát. Byl celý propocený a místnost brzy začala páchnout vlhkou vlnou. Zrovna otevřel okno, aby vyvětral, když někdo zaklepal na dveře. Za nimi stál

Nilsson, jeho spolužák z kurzu, přes ruku držel kabát a oči se mu horečně leskly.

„Promiň, Westerholme,“ řekl, „ale chtěl jsem se zeptat, jestli bych mohl počkat tady u tebe. Ještě mi tady nepřidělili místo.“

Charlie ustoupil stranou, aby ho pustil do místnůstky. Skoro se tam vestoje nevešli, a tak ukázal na svou židli. Sám se opřel o zeď, než aby se prodíral kolem stolu a sedal si na židli se svetrem. Nilsson si položil kabát na stůl a začal se neklidně kývat dopředu a dozadu, což mělo za následek, že židle nepříjemně vrzala. „Nech toho,“ řekl Charlie a zavřel okno. Nilsson se pro to napomenutí nijak neurazil. Vzhlédl a podíval se mu do očí.

„*V tuto chvíli. Co myslí tím v tuto chvíli?*“

„Neměli bychom o tom spekulovat,“ řekl Charlie. „Z Karlobo¹⁰ nejspíš podali zprávu o něčem, co zaznělo v éteru.“

„Je to hrozný pocit, jen tady tak sedět,“ řekl Nilsson.

Na to mohl Charlie jen přikývnout.

„Slyšel jsi rozkaz. Brzy nám dají něco na práci.“

„Ono je to zkrátka tak,“ zamyslel se Nilsson a vytáhl kapesní hodinky, „že zatím na nás zaútočit *nepotřebují*. Jestli se jim povede, co zamýšlejí, tak jsme jednoduše další na řadě. Moc pěkný obchvatný manévr.“ Nonšalantně a nervózně houpal řetízkem od hodinek mezi palcem a ukazováčkem.

„Myslím, že bychom o tom neměli takhle spekulovat,“ zopakoval Charlie.

„A co jiného nám zbývá?“ Nilsson na něj vůbec poprvé promluvil příkře. Ale Charlie si pomyslel, že má vlastně pravdu. Tohle čekání ve vydýchané místnosti začínalo být nesnesitelné. První impuls, který však rychle potlačil, mu radil, aby zavolal Nille, všechno jí řekl, varoval ji a vyslechl si její pravděpodobně klidný komentář. Opět se obrátil k Nilssonovi.

„Zátarasy,“ řekl.

Nilsson na něj pohlédl tázavě.

„To nic,“ utrousil Charlie a napadlo ho něco jiného.

„Jonsson přece má v té své komůrce rádio. Možná bychom si tam mohli něco poslechnout.“ Pootevřel dveře právě ve chvíli, kdy Jonsson procházel chodbou.

„Volá vás major Simonsson, kandidáte,“ řekl Charliemu.

Charlie se ve dveřích otočil. Kývl na Nilssona, podíval se na hodinky, které Nilsson stále ještě držel v ruce, a odečetl z nich čas: bylo už za pět minut půl šesté.

Vzduch v majorově pokoji byl těžký a plný cigaretového kouře. Major stál zády k Charliemu a díval se na mapu rozloženou na dlouhém stole. Když Charlie přistoupil blíž, uviděl, že je to mapa západního Värmlandu z generálního štábu. Zůstal stát za majorem a čekal, až dá důstojník najevo, že si všiml jeho přítomnosti. Ale čas plynul.

Nakonec major promluvil, stále zády k němu, jako by hovořil k někomu třetímu, k neviditelné, avšak přítomné osobě. Slova ale byla určena Charliemu.

„Takže vy se domníváte, kandidáte, že jste nám nějak prospěšný.“ Stále se k němu neotočil.

Vlastně to nebyla otázka. Proto Charlie nevěděl, co na to má říct. Promluvila z něj únava a nervy napjaté k prasknutí.

„Myslím si, že v nejbližších dnech nás budete potřebovat všechny, pane majore,“ opáčil.

Major se nakonec otočil, ale nedíval se na něj, nýbrž na mapu, kterou pomalu roloval.

„Bůh ví, Westerholme, že bych vás a vám podobné nejradši okamžitě poslal k čertu.“ Mluvil klidně, s chladem v každé slabice, přistoupil k Charliemu o pár kroků blíž a píchl ho do prsou srolovanou mapou, jako by ho chtěl vystrkat z místnosti.

„Co k čertu ví člověk jako vy o tom, co to je bránit svou vlast? Pomyslel jste vůbec někdy na to, co to znamená?“

Celá situace byla především směšná. Charlie by se strašně rád rozesmál a hlavou už mu běžela představa, jak jde po schodech, prohýbá se smíchy a už se nikdy nevrátí.

Namísto toho se majorovi upřeně zadíval do očí a odpověděl tiše a šeptem: „To se brzy ukáže.“

Věděl, že náhlá nechuť, kterou k majorovi pocítil, mu vyzařuje z očí, a nedokázal by ji skrýt, ani kdyby se snažil. Takové situace mu nebyly cizí.

Pak se najednou znovu uklidnil.

„Samozřejmě že pomyslel. Co bych tady jinak pohledával, pane majore?“

Major z něj stále nespouštěl oči.

„Mějte na paměti, Westerholme, že takovými, jako jste vy, hluboce pohrdám.“

Charlie se zasmál, vzkypěl v něm vztek a náhlé veselí, které nedokázal potlačit. Takovou reakci major očividně nečekal.

„Budu to mít na paměti, jak jste řekl. Ale nemyslím si, že jste se mnou chtěl mluvit jen o tom, pane majore. Zrovna dnes ráno.“

Major položil srolovanou mapu na stůl a opět ji rozprostřel.

„Dostane se vám důvěry, kterou si nezasloužíte, Westerholme,“ prohlásil.

Prstem přešel po přerušované pohraniční čáře, která vedla napříč archem. Švédsko vyvedené zelenou a žlutou, Norsko bílou. Prstem, který se třásl buď nevyspáním, nebo stále ještě potlačovanou zlobou, ukázal major na pohraniční obec Charlottenberg.

„Pojedete sem. Až dorazíte na místo, ubytujete se v Lindqvistově penzionu, ale ne pod svým jménem. Tam počkáte, dokud vás nekontaktuje G., který je už na místě. Nehnete ani prstem, dokud se nedozvíte, co máte dělat. A o tom rozhodne G.“

„A jak G. bude vědět, kdo jsem?“ zeptal se Charlie.

„Prosím vás, to on ví. Takový, jako jste vy, se pozná zdaleky. Trochu tomu pomůžete, když budete mít v ruce srolovaný Af-tonbladet.“

Major se uklidnil a ztratil o něj zájem.

„Jonsson vám zamluví lístek na vlak. Jeďte tak, jak jste. Na nic jiného není čas. Odchod,“ nařídil a opět se od něj odvrátil.

Charlie už se chystal odejít z kanceláře, když vtom ho něco napadlo. Otálel ve dveřích dost dlouho na to, aby se major znovu otočil a v těch jeho příliš světle modrých očích se opět zlověstně blýsklo. „Ano?“

„Zátarasy,“ pronesl Charlie klidně. Major neodpověděl, nýbrž vyčkával na jeho další slova.

„Jestliže jsme dostali jasnou zprávu, že země se nenachází v nebezpečí útoku,“ pokračoval Charlie, „a jestliže jsme ani

nebyli informováni předem – jak je pak možné, že cesta na letiště v Brommē byla u mostu Tranebergsbron uzavřená?“

Major na něj dlouho zíral.

„Po tom vám, kandidáte, vůbec nic není,“ pronesl tiše. „A zapomeňte, že jste o tom slyšel.“ Pak se k němu otočil zády.

Charlie zamířil do své kanceláře a cítil se podivně prázdný, jako když se člověk probudí po nemoci a horečka je pryč. Pak to na něj znovu dolehlo jako vzpomínka na náhlé úmrtí: *tam venku je válka.*

Nilsson byl pryč. Charlie si oblékl kabát, šálu a klobouk. Otevřel zamčenou zásuvku u stolu, vytáhl kožený pouzdro s pistolí, přesvědčil se, že je zajištěná, a dal ji do brašny. Zavřel ji, rozhlédl se a vyšel do předsíně, kde čekal Jonsson.

„Objednal jsem vám vůz, kandidáte,“ oznámil, „ale musíte si pospíšet. Vlak jede už v šest hodin dvacet minut.“

Jestli ještě nějaké vlaky pojedou, měl Charlie na jazyku. Poděkoval Jonssonovi a rozběhl se po schodech.

Začínalo zlehka svítat, když dorazil na nádraží. Očekával, že Hlavní nádraží bude někdo střežit, ale za celou dobu, než nasedl do vlaku směrem na Hallsberg, nespatriil nikde jediného policistu. Ve třetí třídě sedělo pár ospalých chlapů, mžourali a vagon už začínal páchnout po vodce. Našel svoje místo v kupé druhé třídy a posadil se, zprvu tu byl úplně sám.

Vzpomněl si, až když se vlak dal do pohybu: nekoupil si Aftonbladet. I když těžko říct, kde by ho tak brzy ráno vůbec sehnal. Opět se zabořil do opěradla a zalil ho stud. Vlast se nachází na pokraji války, a on si dělá starosti kvůli novinám. Možná někde nějaké leží na sedadle. Jinak se bude muset zeptat v Hallsbergu.

Vzájemné vyjádření nenávisti v kanceláři majora Simonssona kupodivu způsobilo, že se cítil očištěný, osvobozený od veškerého balastu. Dýchalo se mu lehčeji. Zároveň mu ale dělalo starosti, že nestihl zavolat Nille. Nevěděl, jestli k tomu ještě dostane příležitost či svolení. Pronásledoval ho ale jakýsi vágní pocit viny, když z okna pozoroval, jak venku vychází slunce nad zasněžené

louky a pole, a viděl telefonní dráty, jak stoupají a klesají a stoupají a klesají v rytmu, který by ho měl uspávat. Ale přitom se vůbec nepřinutil zavřít oči.

Tohle město na něj vždy působilo jako kamenná mlha. Domy a ulice zastiňovaly výhled, bránily oku spatřit uspořádání a vzor věcí. Když byl člověk pozorný, soustředil se na detaily a pečlivě si je zapisoval do paměti, zůstávaly v ní i poté, co je na chvíli ztratil z dohledu. Věděl, že on nikdy nebude tím, kdo poskládá dohromady všechny kousky a rozkryje celek: s tím se smířil již dávno. Nyní se spokojil s tím, že je jedním z těch, kdo nacházejí jednotlivé kousky a předávají je dál ostatním, v takovém počínání našel jakýsi vnitřní mír. Možná bude užitečný. Možná se to nikdy nedozví. Právě tuto trýznivou myšlenku přemítal pořád dokola, aniž by pořádně věděl, co si s ní má počít.

Nejtěžší pro něj byly roky po válce, kdy žil jako vykořeněný. Všichni bývalí druzi ve zbrani se s tím nějak vypořádali, spousta jich zůstala u armády, jiní se mu ztratili z očí.

Ve dnech a týdnech poté, co Švédská brigáda při velké přehlídce na počest vítězství prošla Stockholmem, se hřál na výsluní, měl pocit, že všechno je možné a nic dosud není ztraceno. Byla to nejšťastnější doba jeho života.

Plukovníkova sebevražda o rok později všechno změnila. On sám kráčet několik řad za ním celou cestu až na Stadion, kde přijali ovace lidu za své činy v Tampere, a pamatoval si ho jako vzrostlého a důstojného muže, záruku toho, že jejich konání bylo správné.

Zpráva, že plukovník zemřel, navíc vlastní rukou, ho uvrhla do pocitu neskutečna. Jako by mu všechno, co bylo v poslední době stabilní, opět začalo unikat. Ovládla ho nejistota, rozšířila se do